

Koulushoppailuun liittyvät diskurssit Vauva.fi- verkkokeskustelussa

Elli Huhdanpää

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Elli Huhdanpää

Koulushoppailuun liittyvät diskurssit Vauva.fi-verkkokeskustelussa

Sivumäärät: 42

Tutkielman aiheena on tarkastella koulushoppailua koskevasta verkkokeskustelusta esiin nousevia diskursseja. Termillä koulushoppailu tarkoitetaan sitä, kun vanhemmat valitsevat lapselleen muun kuin oman asuinalueen lähikoulun ja vertailevat eri kouluja oppimisympäristön perusteella. Tavoitteena on selvittää, mitä keskustelijoiden tekemät kielelliset valinnat kertovat siitä, millaisena koulujen nykytilanne nähdään ja miten koulushoppailuun ilmiönä suhtaudutaan. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat: 1. Millaisia kielellisiä valintoja keskustelijat tekevät kirjoittaessaan koulun arjesta ja sen vaikutuksesta kouluvalintoihin? 2. Millaisena koulushoppailuilmio tulee esiin näiden valintojen perusteella? 3. Mitä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia viestien kielessä on?

Tutkielman aineisto koostuu Vauva.fi-sivustolta kerätyn keskusteluketjun viesteistä. Ketju on otsikoitu ”Koulukapina kytee Helsingissä - Vanhemmat valmiita muuttamaan muualle”. Sen lähtökohtana on esittää mielipiteitä Helsingin Sanomien vuoden 2023 artikkelista ”Monet vanhemmat uhkaavat muutolla, jos Helsinki ajaa läpi koulushoppailua estävän suunnitelmansa”, jossa koulushoppailuilmiota käsitellään.

Tutkimusmenetelmä on diskurssianalyysi. Tarkempia metodeja ovat lisäksi etenkin tietokonevälitteinen diskurssianalyysi ja jossain määrin kriittinen diskurssianalyysi. Tärkeän teoreettisen pohjan tutkimukselle luo myös aiempi tutkimus verkkokeskustelusta tekstilajina ja digitaalisen kielen piirteistä. Tutkimus on vahvasti aineistolähtöinen ja luonteeltaan kvalitatiivinen.

Aineiston analyysin perusteella keskusteluketjussa rakentuu kolme laajempaa diskurssia: poliittinen diskurssi, koulutusdiskurssi ja monikulttuurisuusdiskurssi. Näistä kaksi jälkimmäistä jakautuvat myös useampaan rajatumpaan diskurssiin, joiden puitteissa keskustelua käydään. Koulutusdiskurssi jakautuu kouluympäristöön, opetukseen ja erikoisluokkiin liittyviin osiin. Monikulttuurisuusdiskurssi taas jakautuu monikulttuurisuutta rikkautena ja toisaalta uhkana käsitteleviin osiin.

Tuloksista käy ilmi, että käytetty kieli vaihtelee jossain määrin sen mukaan, millaisena kirjoittaja kouluympäristön kokee. Kielteinen suhtautuminen ilmenee korostuneena affektisuutena, kun taas myönteisen suhtautumistavan sisältävissä viesteissä käytetty kieli on neutraalimpaa. Kouluympäristön kuvaamiseen käytetty kieli toimii aineistossa oikeuttajana koulushoppailulle. Aineistossa rakentuu myös toistuvasti kahtiajakoa eri ihmisryhmien välillä esimerkiksi kielellisen tai sosioekonomisen taustan perusteella. Eriytymistä tuotetaan ja ylläpidetään viesteissä kielellisesti.

Avainsanat: verkkokeskustelu, diskurssianalyysi, koulushoppailu, koulutus, monikulttuurisuus, politiikka

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tausta, aineisto ja metodit	5
1.2	Aiempi tutkimus	8
1.3	Tutkimusetiikka ja tutkijapositio	8
1.4	Tutkielman rakenne	9
2	Teoreettinen tausta	10
2.1	Diskurssianalyysi tutkimusmetodina	10
2.1.1	Kriittinen diskurssianalyysi	12
2.1.2	Tietokonevälitteinen diskurssianalyysi	13
2.2	Verkon kieli kontekstina	14
2.2.1	Digitaalinen kieli	14
2.2.2	Verkkokeskustelu	15
3	Aineiston analyysi	17
3.1	Poliittinen diskurssi	18
3.2	Koulutusdiskurssi	22
3.2.1	Kouluympäristö	22
3.2.2	Opetuksen laatu	24
3.2.3	Painotettu opetus	27
3.3	Monikulttuurisuusdiskurssi	29
3.3.1	Monikulttuurisuus rikkautena	30
3.3.2	Monikulttuurisuus uhkana	32
4	Tulokset	36
4.1	Yhteenvedo tuloksista	36
4.2	Päätelmät	38
	Lähteet	40

1 Johdanto

Tämän tutkimuksen aiheena on tarkastella koulushoppailuksi kutsuttuun ilmiöön liittyviä diskursseja Vauva.fi-keskustelupalstalla. Termillä koulushoppailu viitataan yleisesti vanhempien lapsilleen tekemiin kouluvalintoihin, kun lasta ei haluta laittaa alueensa lähikouluun, vaan vanhemmat vertailevat eri kouluja niiden oppimisympäristön perusteella. Kouluvalintoihin voidaan vaikuttaa esimerkiksi asuinalueen mukaan tai hakeutumalla painotettuun opetukseen. Koulushoppailuilmioon liittyy vahvasti myös siitä seuraava koulusegregaatio. Koulusegregaatiolla taas tarkoitetaan sitä, että koulut eriytyvät toisistaan oppilaiden sosioekonomisen taustan tai oppimistulosten perusteella. Tällainen eriytyminen on merkittävintä pääkaupunkiseudulla, mutta sitä esiintyy myös muualla maassa ja erityisesti suurissa kaupungeissa. (Kuntaliitto, 2024.)

Koulushoppailu on ajankohtainen ja kiinnostava ilmiö, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia. Koulujen eriytyminen toisistaan vaikuttaa myös yksittäisten oppilaiden eriarvoistumiseen. Laajemmin ilmiö voi johtaa jopa kokonaisten asuinalueiden eriarvoistumiseen, ja Helsingissä näin onkin alkanut jo tapahtua (Kuntaliitto 2024). Tästä syystä minua kiinnostaa tutkia oppilaiden vanhempien viestejä aiheesta ja sitä, millaisia kielellisiä valintoja he tekevät keskustellessaan koulujen arjesta, opetuksen laadusta, kouluista sosiaalisena ympäristönä ja peruskoulujen tilanteesta ylipäätään. Kielenkäyttö heijastaa sitä, millä tavalla 2020-luvun peruskoulutuksen tilanteeseen suhtaudutaan, ja siksi aihetta on hyödyllistä tarkastella kielellisestä näkökulmasta.

1.1 Tausta, aineisto ja metodit

Helsingin Sanomat uutisoi koulushoppailusta vuonna 2023 otsikolla ”Monet vanhemmat uhkaavat muutolla, jos Helsinki ajaa läpi koulushoppailua estävän suunnitelmansa”.

Artikkelissa kerrotaan Helsingin kaupungin aikeista muuttaa painotetun opetuksen käytänteitä ja puuttua vanhempien mahdollisuuksiin ohjata lapsiaan esimerkiksi musiikki- tai kielipainotteiselle luokalle. Painotettu opetus on tarjonnut enemmän kouluvaihtoehtoja lapselle. Artikkelin mukaan vanhemmat ovat valmiita jopa muuttamaan, jotta saisivat lapsensa haluamaansa kouluun, mikäli painotettua opetusta todella rajoitetaan. (Helsingin Sanomat 16.2.2023.)

Uutinen herätti keskustelua Vauva.fi-palstan ketjussa ”Koulukapina kytee Helsingissä - Vanhemmat valmiita muuttamaan muualle”. Ketjun aloitusviestissä on linkki artikkeliin ja äänestyskysely siitä, ovatko vanhemmat tosiaan valmiita muuttamaan muualle paremman koulun perässä. Kysely on kerännyt yli 2 000 vastausta, ja viestejä ketjuun on kerääntynyt liki tuhat. Olen valinnut juuri tämän ketjun aineistoksi tutkimukseen, sillä aloitus on sävyltään mahdollisimman neutraali, mikä mahdollistaa monenlaisten mielipiteiden kertomisen ketjuun. Ketjun viestit ovat peräisin vuosilta 2023–2024, joten aihe on tuore ja pidän sitä edelleen ajankohtaisena. Aihe herättää paljon mielipiteitä ja kirjoittajilla on runsaasti omakohtaisia kokemuksia siihen liittyen, joten tätä ketjua on hyvin antoisaa analysoida.

Tutkimukseni aineisto koostuu edellä esitellystä keskusteluketjusta kerätyistä viesteistä. Ketjun laajuuden vuoksi en ole ottanut kaikkia viestejä osaksi aineistoa, vaan olen kerännyt aineistoon ketjun aloitusviestin lisäksi 300 ensimmäistä vastausviestiä aikajärjestyksessä. Pidän 300 viestin aineistoa riittävän suurena antamaan ilmiöstä laajan kuvan mutta kuitenkin tarpeeksi tiiviinä ja helposti käsiteltävänä. Viestit ovat pituudeltaan eri mittaisia, jotkin vain lauseen pituisia ja jotkin useamman kappaleen pituisia. Nämä viestit ovat aikaväliltä 16.2.2023–17.2.2023.

Aineiston viesteissä kerrotaan omia kokemuksia koulujen nykytilanteeseen liittyen, miten se vanhemmille näyttää ja mitä mieltä he siitä ovat. Monien kirjoittajien lapset käyvät koulua pääkaupunkiseudulla, missä tilanne on merkittävin, mutta ketjussa on myös kertomuksia muista kaupungeista sekä vanhempien omia koulukokemuksia vuosien takaa. Monipuoliset viestit tarjoavat siis myös vertailunäkökulmaa pääkaupunkiseudun koulutilanteeseen. Viesteissä on myös runsaasti mielipiteitä koulushoppailusta sekä myös laajemmin siihen liittyvistä aiheista, kuten politiikasta, monikulttuurisuudesta ja luokkaeroista. Kaikki viestit on liitetty aineistoon sellaisenaan.

Tutkimuksen tarkoitus on etsiä viesteistä eri diskursseja ja tutkia kirjoittajien kielellisiä valintoja koulushoppailuun, koulusegregaatioon ja koulujen nykytilanteeseen liittyen. Vauva.fi on erityisen antoisa keskustelupalsta juuri tätä aihetta koskevan verkkokeskustelun kartoittamiseen, sillä sivusto on alkujaan Vauva-lehden lukijoille tarkoitettu foorumi. Sivustolla on nykyään kaikenlaisia käyttäjiä, mutta se on edelleen erityisesti lapsiperheiden vanhempien suosiossa ja suuri osa keskusteluista liittyykin perhe-elämään ja lapsiin. Yleiselle keskustelulle tarkoitettu Aihe vapaa -palsta on hyvin aktiivinen, ja suosituimmat ketjut voivat kerätä jopa kymmeniä tuhansia viestejä.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on diskurssianalyysi. Diskurssianalyysissä tutkitaan kielen käyttöä sosiaalisena toimintana (Lillqvist–Pälli 2020, 375). Tavoitteena on analysoida kielellisiä säännönmukaisuuksia ja yhdistää niitä sosiaalisen toiminnan ja kontekstuaalisuuden rakenteisiin (Paltridge 2012, 2). Kielelliset valinnat voivat kertoa puhujan suhtautumisesta aiheeseen, mutta myös ihmisten välisistä suhteista ja vallankäytöstä (Mäntynen–Pietikäinen 2019, luku 1.1).

Diskurssianalyysi ei ole yksiselitteinen tutkimustapa, vaan sen sisällä on myös eri tapoja ja suuntauksia. Omassa tutkimuksessani on tarkemmin myös kriittisen diskurssianalyysin piirteitä. Kriittinen diskurssianalyysi tarkastelee kielen ja sosiaalisten tai yhteiskunnallisten rakenteiden suhdetta, ja analyysin tavallisia aiheita ovat esimerkiksi politiikkaan, rasismiin tai koulutukseen liittyvät diskurssit (Blommaert 2005, 24–26). Tällaisia diskursseja on myös omassa aineistossani.

Tutkimuksen tavoite on kartoittaa oppilaiden vanhempien suhtautumista koulushoppailuun kielellisten valintojen perusteella. Aineistossa on esillä koulumaailman yleinen resurssipula, ja se sisältää pohdintaa esimerkiksi luokkakokojen ja inklusion hyödyistä ja haitoista.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia kielellisiä valintoja keskustelijat tekevät kirjoittaessaan koulun arjesta ja sen vaikutuksesta kouluvalintoihin?
2. Millaisena koulushoppailuilmio tulee esiin näiden valintojen perusteella?
3. Mitä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia viestien kielessä on?

Lapsen kouluympäristö on vanhempia läheisesti koskettava aihe, minkä perusteella hypoteesini on, että aihe voi herättää voimakkaita tunteita, mikä heijastuu myös kielellisiin valintoihin. Odotan myös, että lapsen kouluympäristöä voidaan kuvailla värikkäin sanankääntein, mikä saattaa esittää koulushoppailun olevan vanhempien näkökulmasta oikeutettua. Toisaalta oletan myös, että jos kirjoittajan oma suhtautuminen lapsen kouluympäristöön ja koulushoppailuun on neutraali, myös käytetty kieli voi olla maltillisempaa.

1.2 Aiempi tutkimus

Teoreettisen pohjan tutkimukselleni luovat diskurssintutkimusta ja tietokonevälitteistä viestintää koskevat tutkimukset. Susan Herringin (2004) artikkelissa yhdistyvät sekä diskurssianalyysi että verkon kieli. Artikkelissa käsitellään diskurssianalyysiä verkkoympäristön kontekstissa sekä sen potentiaalia ja rajoitteita. Tämä on perustana omallekin tutkimukselleni.

Diskurssianalyysi on laajasti tutkittu aihe eri tieteenaloilla. Kielitieteellisestä näkökulmasta diskurssianalyysistä on kirjoitettu paljon sekä Suomessa että kansainvälisesti. Tämän tutkielman kannalta pidän erityisen tärkeänä esimerkiksi Jan Blommaertin (2005) teosta, joka käsittelee kattavasti diskurssintutkimuksen periaatteita.

Tietokonevälitteistä viestintää on tutkittu kansainvälisesti paljon. Suomessa aihetta ovat tutkineet esimerkiksi Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson ja Sanna-Kaisa Tanskanen (2014). Heidän teoksensa käsittelee digitaalista viestintää ja verkon eri tekstilajeja, kuten verkkokeskustelua. Tästä syystä se on erittäin hyödyllinen pohjateos nimenomaan verkkokeskustelua koskevan tutkimukseni kannalta.

Diskurssianalyysiä on aikaisemmin tehty verkkokeskustelusta laajastikin, mutta koulushoppailuilmiotä ei ole diskurssintutkimuksen näkökulmasta vielä tutkittu. Suomalaisen peruskoulutuksen tilaa on aiheeseen läheisesti liittyen käsitelty opettajien näkökulmasta Pirita Niemelän (2019) pro gradu -tutkielmassa. Tutkielma käsittelee Opettaja-lehden mielipidekirjoituksia koskien erityisopetuksen integroimista yleisopetukseen. Sama aihe toistuu myös useissa oman aineistoni viesteissä ja on yksi esiin nousevista syistä koulushoppailun taustalla.

1.3 Tutkimusetiikka ja tutkijapositio

Verkkoaineistoon perustuvassa tutkimuksessa kirjoittajien suostumuksen kerääminen ei ole aina mahdollista, etenkin jos kerätty materiaali on kirjoitettu nimimerkin takaa tai täysin anonyyminä (Kosonen ym. 2018, 119). Aineisto, johon tutkimukseni perustuu, on kerätty internetin keskusteluketjusta. Ketjun tarkasteleminen ei vaadi esimerkiksi kirjautumista sivustolle, vaan se on vapaasti ja helposti kenen tahansa nähtävissä. Viestit ovat täysin anonyymeja: ne eivät sisällä mitään henkilötietoja eikä niitä voi yhdistää yksittäiseen

henkilöön. Aineistoni viestit eivät ole myöskään sisällöltään millään tavalla yksilöiviä. Näistä syistä koen, että todennäköisyys yksittäisen kirjoittajan tunnistamiseen on häviävän pieni.

Oma positioni tutkijana pitää ottaa erityisesti huomioon analyysiä ja aineiston tulkintaa tehdessä. Tutkijan aiempi tietämys ja oletukset aiheesta ohjaavat tulkintaa väistämättä, ja nämä taustaoletukset on tärkeä tiedostaa ja tuoda selkeästi esille (Luodonpää-Manni ym. 2020, 12). Tutkielmani aihe eli koulushoppailu ei ole minulle henkilökohtaisesti läheinen, joten koen voivani analysoida aineistoa mahdollisimman puolueettomasti.

On kuitenkin mahdotonta tehdä analyysiä täysin objektiivisesti, ja tulkintaani voivat vaikuttaa esimerkiksi omat poliittiset mielipiteeni ja muut ajatukseni aiheeseen liittyen. Pysin siis analyysin lomassa tarvittaessa pohtimaan, miksi olen tullut tulkinnassani tiettyyn lopputulokseen. Teen myös selväksi, mikäli koen analysoitavan tekstin monitulkintaisena tai muuten epäselvänä. Käytän myös mahdollisuuksien mukaan aiempaa tutkimusta tukemaan tulkintaani.

1.4 Tutkielman rakenne

Tutkielmani rakenne noudattaa seuraavanlaista kaavaa: luvussa 2 esittelen tutkimukseeni liittyvää teoreettista taustaa. Ensin esittelen diskurssianalyysiä tutkimusmetodina ja kerron myös lyhyesti suuntauksista, jotka ovat tutkimukseni kannalta oleellisia. Sen jälkeen kerron verkkokeskustelusta tekstilajina ja käsittelen tarkemmin aineistoni kontekstia.

Luvussa 3 analysoin aineistoa diskursseittain. Havainnollistan esimerkkien avulla, millaisia kielellisiä seikkoja nousee esiin eri diskurssien puitteissa. Viimeisessä luvussa taas tulkitsen tarkemmin analyysin tuloksia ja teen päätelmiä niiden pohjalta.

2 Teoreettinen tausta

Tässä luvussa syvennyn laajemmin tutkimuksen teoreettiseen taustaan ja avaan keskeisiä käsitteitä. Alaluvussa 2.1 kerron tarkemmin diskurssianalyysistä tutkimusmetodina ja tarkastelen tutkimukseni kannalta oleellisten kriittisen diskurssianalyysin ja tietokonevälitteisen diskurssianalyysin piirteitä. Digitaalinen ympäristö vaikuttaa oleellisesti käytetyn kielen ja kommunikaation tapoihin, joten alaluvussa 2.2 esittelen tutkimusta verkon kielestä ja digitaalisen viestinnän piirteistä.

2.1 Diskurssianalyysi tutkimusmetodina

Diskurssintutkimuksessa kieltä pidetään kaksiselitteisenä ilmiönä. Sosiaalinen toiminta heijastuu kielenkäyttöön, ja samalla kieli myös luo tietynlaista sosiaalista todellisuutta. Kieltä ei tutkita sen rakenteen kautta vaan sosiaalisena toimintana. Olennainen osa diskurssintutkimusta on merkityksien luominen eli *merkityksellistäminen*. Eri konteksteissa annetaan erilaisia merkityksiä, ja on tärkeää pohtia syitä merkityksellistämisen taustalla. (Mäntynen–Pietikäinen 2019, luku 1.1.) Sosiaaliseen todellisuuteen liittyvän luonteensa vuoksi diskurssianalyysi on sopiva tutkimusmetodi, kun analyysin kohteena on valtarakenteita tai yleisemmin yhteiskunnallisia aiheita käsittelevä kielenkäyttötilanne.

Diskurssit voidaan määritellä merkityksiä tuottavina käytänteinä, joissa sosiaaliset ja kielelliset seikat linkittyvät toisiinsa. Diskurssit asettavat pohjan sille, millä tavoin tietyistä aiheista voidaan keskustella. Niiden muodostumiseen vaikuttavat lukuisat seikat, kuten ajallinen ja paikallinen konteksti ja myös laajemmin ilmiön historiallinen tausta. (Mäntynen–Pietikäinen 2019, luku 2.1.) Oman tutkielmani aiheen kannalta esimerkkejä eri diskursseista ovat koulutuksellinen diskurssi ja monikulttuurisuusdiskurssi. Keskustelu koulushoppailuilmioista voi olla hyvin erilaista eri diskursseissa, sillä valta- ja arvokysymykset ovat myös tärkeitä ottaa huomioon yksittäistenkin diskurssien kohdalla. Se, millä tavoin tietoa tulkitaan ja merkityksellistetään, on vahvasti näkökulmasta riippuvaista. Tästä syystä eri diskurssit voivatkin käsitellä samaa aihetta hyvin eri tavoin. (Mäntynen–Pietikäinen 2019, luku 2.2.)

Diskurssianalyysissä oleellista on kielenkäytön *kontekstuaalisuus*. Tapahtumatilanne eli konteksti on otettava analyysissä tarkasti huomioon. Se tarkoittaa, että kielellistä toimintaa

tarkastellaan tietyssä ajassa ja paikassa ja tulkinta pyritään suhteuttamaan tähän kontekstiin (Jokinen–Juhila–Suoninen 2016, 37). Konteksti ei ole yksiselitteisesti määriteltävä käsite. Kontekstiin voidaan sisältää yksittäinen hetki ja ympäristö, tai ottaa laajemmin huomioon esimerkiksi ympäröivä yhteiskunta ja sen rakenteet (Blommaert 2005, 39–40).

Diskurssianalyyseissä ongelmaksi voikin muodostua se, mitkä tekijät ovat tärkeitä ottaa kontekstissa huomioon. Kontekstia määrittäviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi puhetilanteen tapahtumaympäristö tai puhujiin liittyvät seikat, kuten sukupuoli tai ikä.

Konteksti ulottuu myös tarkastelun kohteena olevaa kielenkäyttötilannetta pidemmälle. Tällöin kyseessä on kulttuurinen konteksti. Kulttuurisen kontekstin huomioon ottaminen pohjautuu vahvasti tutkijan omaan kulttuuristen tapojen tuntemukseen, eikä yhtä objektiivisen oikeaa vastausta ole (Silverman 1985, 42). Kun tekstin konteksteja tulkitaan, tutkijan on syytä tiedostaa oma asemansa ja se, miten omat arvot ja ennakoasenteet vaikuttavat tulkintaan.

Diskurssianalyysi ei ole tutkimusmenetelmänä yksiselitteinen, vaan sitä voidaan pitää hyvinkin väljänä teoreettisena viitekehyksenä, jota voidaan soveltaa eri tavoin (Potter–Wetherell 1987, 175). Diskurssianalyysin viitekehyksen voidaan kuitenkin nähdä koostuvan viidestä lähtöoletuksesta: oletus kielenkäytöstä sosiaalista todellisuutta rakentavana ilmiönä, rinnakkaisten merkityssysteemien olemassaolosta, merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuudesta, toimijoiden kiinnittymisestä merkityssysteemeihin sekä oletus siitä, että kielenkäyttö tuottaa seurauksia. Näiden oletusten painoarvo taas on erilainen tutkimuksesta ja sen tarpeista riippuen. (Jokinen ym. 2016, 25–26.) Oman tutkimukseni kannalta koen erityisen tärkeiksi oletuksen kielenkäytöstä sosiaalista todellisuutta rakentavana ilmiönä ja kielenkäytön seurauksia tuottavan olemuksen.

Edellä mainitut merkityssysteemit liittyvät olennaisesti diskurssintutkimukseen. Kieltä jäsennetään sosiaalisesti jaettuina merkityssysteeminä, joissa merkitykset muodostuvat suhteessa toisiinsa. Keskinäisiin merkityseroihin perustuvat luokittelut ovat käytetyssä kielessä hyvin yleisiä. (Jokinen ym. 2016, 27–28.) Tällaiset luokittelut voivat olla hyvin jokapäiväisiä ja luontaisia, kuten oikea ja vasen, tai arvolatautuneempia, kuten vaikkapa enemmistö ja vähemmistö tai koulutettu ja kouluttamaton. Nämä arvolatautuneemmat luokittelut voivat alkuun vaikuttaa keskenään tasa-arvoisilta, mutta usein niihin liittyy mahdollisesti tiedostamaton ajatus siitä, että toinen vaihtoehto on parempi tai toivotumpi. Tämänkaltaiset merkityssysteemit ovat oman tutkimukseni kannalta erittäin oleellisia ja kiinnitän analyyseissäni niihin erityistä huomiota.

Kun ajatellaan kielenkäytön luovan sosiaalista todellisuutta, se tarkoittaa konkreettisemmin sosiaalisen todellisuuden merkityksellistämistä, järjestämistä, rakentamista ja muuntamista. Kielenkäytössä on siis kyse siitä, että käyttötilanteen kohteena olevat asiat merkityksellistetään eli konstruoidaan. (Jokinen ym. 2016, 26.) Diskurssianalyysissä tärkeää on konstruktioiden erittely ja näkyväksi tuominen (Potter–Wetherell 1987, 181).

Diskurssintutkimus voidaan jakaa erilaisiin pienempiin suuntauksiin. Tämän tutkimuksen kannalta pidän niistä tärkeimpinä kriittistä diskurssianalyysiä sekä tietokonevälitteistä diskurssianalyysiä. Seuraavaksi esittelen nämä suuntaukset tarkemmin omista alaluvuissaan.

2.1.1 Kriittinen diskurssianalyysi

Kriittistä diskurssianalyysiä määrittää ennen kaikkea se, että se tarkastelee erilaisten valtasuhteiden rakentumista ja näkymistä kielenkäytössä. Kriittisen diskurssianalyysin piiriin kuuluvaa tutkimusta voi kuitenkin olla vaikea rajata tarkasti. Yhteiskunnalliset ja sosiaaliset aiheet liittyvät vahvasti kriittiseen diskurssianalyysiin, joten sen kohteena voivat olla esimerkiksi politiikkaa, rasismia tai koulutusta koskevat diskurssit. (Blommaert 2005, 24–26.) Oman tutkimukseni tarpeita kriittinen diskurssianalyysi palvelee erinomaisesti, sillä aiheeseen liittyvät vahvasti koulutukselliset rakenteet ja yhdenvertaisuus. Myös sosiaalinen konteksti on tärkeä ottaa huomioon. Sosiaaliseen kontekstiin lukeutuu esimerkiksi puhujien väliset hierarkkiset suhteet ja puheympäristön lainalaisuudet.

Kriittisen diskurssianalyysin lähtökohtana on sosiaalinen teoria, ja se käsittää diskurssin ensisijaisesti sosiaalisena ilmiönä. Se pyrkii vahvistamaan diskurssianalyysin sosiaalisteoreettisia perusteita ja sijoittamaan diskurssin osaksi yhteiskuntaa. Kriittiseen diskurssianalyysiin on vaikuttanut paljon myös kulttuurintutkimus tieteenalana. (Blommaert 2005, 27–28.)

Kriittisen diskurssianalyysin ongelmia ovat tekstin tulkitaan ja kontekstiin liittyvät seikat. Tutkijan omat ennakkoasenteet voivat vaikuttaa analyysiin. Tämä vaikuttaa vahvasti esimerkiksi analysoitavien tekstien edustavuuteen ja tutkijan omiin etuoikeuksiin. (Blommaert 2005, 31.) Kriittisen diskurssianalyysin tekijät voivat helposti analysoida tekstiä oman poliittisen kannan tai aiempien elämäkokemusten pohjalta, eikä tällainen ole aina tiedostettua (Schegloff 1997, 171). Nämä asiat onkin hyvä huomioida analyysiä tehdessä.

Täydellisen neutraali analyysi lienee mahdotonta, mutta on hyödyksi tiedostaa ne seikat, mitkä analyysiin saattavat vaikuttaa.

Edellä mainituista ongelmista huolimatta kriittisellä diskurssianalyysillä on paljon potentiaalia. Diskurssien tarkastelu kriittisesti auttaa tunnistamaan piileviä valtarakenteita ja niiden vaikutuksia. Kriittisessä diskurssianalyysissä kieltä ei koskaan pidetä täysin neutraalina, vaan kielellisiin valintoihin sisältyy väistämättä arvottamista. (Blommaert 2005, 33–34.) Tällaisia seikkoja on yleisesti tärkeä tuoda esiin, ja se on omankin tutkimukseni tavoitteena.

2.1.2 Tietokonevälitteinen diskurssianalyysi

Toinen tälle tutkimukselle oleellinen diskurssintutkimuksen suuntaus on tietokonevälitteinen diskurssianalyysi (engl. *computer-mediated discourse analysis*), josta käytetään yleisesti lyhennettä CMDA. Tällaisessa diskurssianalyysissä tarkastellaan tietokoneen tai internetin kautta tapahtuvaa viestintää painottuen kielellisiin piirteisiin ja retoriikkaan. CMDA ei ole niinkään selkeärajainen metodi tai teoria, vaan sitä kannattaa pitää laajempänä lähestymistapana analyysiin. (Herring 2004, 339–342.)

Tietokonevälitteisessä diskurssianalyysissä voidaan analysoida neljää eri tasoa: rakenne, merkitys, vuorovaikutus ja sosiaalinen käyttäytyminen. Esimerkkejä rakenteellisen tason seikoista ovat muun muassa lauserakenne ja ortografia eli oikeinkirjoitus. Merkityksen tasolla tarkastellaan yksittäisten sanojen tai lausumien merkityksiä. Vuorovaikutuksen tasoon taas lukeutuvat esimerkiksi keskusteluvuorojen vaihto ja muut keskusteluun liittyvät seikat. Sosiaaliseen tasoon voivat liittyä esimerkiksi valtaa tai ryhmittymistä ilmentävät kielelliset piirteet. (Herring 2004, 341.)

Kuten diskurssianalyysissä yleensäkin, myös CMDA:ssa ongelmaksi voivat nousta tekstin tulkintaan liittyvät asiat. Konteksti on tärkeä ottaa huomioon, ja tärkeänä osana kontekstia on tekstin viestintäpaikka. (Herring 2004, 363.) Esimerkiksi tämän tutkimuksen aineisto on koostettu keskustelufoorumien viesteistä. Foorumeilla kielelliset piirteet ja vuorovaikutustavat eroavat vaikkapa Instagram-kommenttien vastaavista piirteistä, ja tämän lisäksi eri sivustoilla voi olla omat vakiintuneet tapansa keskustella ja käyttää kieltä.

2.2 Verkon kieli kontekstina

2.2.1 Digitaalinen kieli

Olenaisia digitaaliseen viestintään ja sen tutkimukseen liittyviä käsitteitä ovat muun muassa *digitaalinen diskurssi*, *digitaalinen vuorovaikutus* ja *digitaalinen konteksti*. Digitaalisella diskurssilla tarkoitetaan merkityksen muodostumista ja tuottamista verkkoympäristön kielellisten ja multimodaalisten ilmaisutapojen kautta (Helasvuo ym. 2014, 12–13.)

Multimodaalisilla ilmaisutavoilla viitataan erilaisiin internetissä tapahtuviin esittämisen tapoihin, joissa kirjoitettuun tekstiin voivat yhdistyä esimerkiksi kuvat tai videot (Suominen 2013, 17).

Digitaalinen vuorovaikutus tarkoittaa osallistujien välistä toimintaa, jossa merkitykset rakentuvat suullisen tai kirjallisen viestinnän keinoin. Se voi olla kahdenvälistä tai useamman ihmisen välillä tapahtuvaa. Digitaalinen konteksti taas merkitsee laajemmin osallistujien käyttämiä teknologisia välineitä ja erilaisia verkkoympäristöjä (Helasvuo ym. 2014, 12–20.) Kontekstin muodostumiseen siis vaikuttaa esimerkiksi vuorovaikutukseen käytetty alusta, kuten blogi, keskustelupalsta tai iltapäivälehdessä kommenttikenttä. Eri alustoilla kirjoittajan rooli voi olla erilainen: kirjoittaja voi olla täysin anonyymi, esiintyä nimimerkin takana tai vaihtoehtoisesti täysin omalla nimellään ja kuvallaan. Vauva.fi-sivustolla on mahdollisuus käyttää keskusteluissa nimimerkkiä, mutta valtaosa käyttäjistä ei hyödynnä tätä ominaisuutta, vaan haluaa kirjoittaa viestinsä täysin anonyyminä. Viestien nimettömyys vaikuttaa eittämättä siihen, mitä kirjoittavat uskaltavat sanoa, ja anonyymien viestien kieli saattaa olla kärkevämpää kuin omalla nimellä kirjoitetuissa viesteissä.

Digitaalisessa viestinnässä ilmenevät uudenlaiset vuorovaikuttamisen tavat. Monet internetin vuorovaikutusalustat ovat hyvin käyttäjälähtöisiä: käyttäjät voivat jakaa muiden sisältöjä tai luoda omaa sisältöään omilla ehdoillaan. (Laaksonen ym. 2013, 14.)

Digitaalisen kielen varhaisessa tutkimuksessa verkossa käytetty kieli on nähty hyvin omanlaisenaan kielimuotona, jota määrittävät tietyt lainalaisuudet. Verkon kieltä on luonnehdittu esimerkiksi ”kirjoitetuksi puheeksi”. Tällä tarkoitetaan sitä, että verkossa ihmiset kirjoittavat samalla tavalla kuin puhuvat ja verkkokielessä on piirteitä sekä kirjoitetusta että puhutusta kielestä. Nettikielen (engl. *Netspeak*) on katsottu eroavan kasvotusten tapahtuvasta vuorovaikutuksesta kahdella olennaisella tavalla: ensinnäkin verkossa käydystä keskustelusta puuttuu reaaliaikainen reagointi toisen osapuolen puheeseen, mikä puhutussa kielessä taas on

luonnollista. Toinen seikka on verkkokeskustelun huomattavasti puhuttua keskustelua hitaampi rytmi. Alustasta riippuen vastausten välillä voi olla paljonkin aikaa. Molemmat seikat johtuvat vuorovaikutuksen tietokonevälitteisyydestä, käytetystä teknologiasta ja sen tuomista mahdollisuuksista ja rajoitteista. (Crystal 2001, 25–31.)

Verkossa esiintyvän kielellisen vaihtelun piirteitä ovat myös esimerkiksi hymiöiden ja normaalista poikkeavien kirjoitustapojen käyttäminen, sekä jo aiemmin mainittu puhekielisyyden käyttäminen kirjoitetussa kielessä. Tällaisen vaihtelun esiintyvyyteen vaikuttavat sellaiset seikat kuin kirjoittajan ikä ja sukupuoli. Esimerkiksi puhekielisten ilmausten käyttäminen on yleisempää nuoremmilla käyttäjillä, ja naiset käyttävät miehiä enemmän hymiöitä kirjoittaessaan verkossa. (Androutsopoulos 2006, 425.)

Myöhemmässä tutkimuksessa ei niinkään enää tutkita verkkokieltä yhtenäisenä tekstilajina, jossa on omat tietyt piirteensä. Sen sijaan fokus on siirtynyt tarkastelemaan nettikielen erilaisia piirteitä erilaisissa konteksteissa. Kontekstilla tässä tapauksessa voidaan tarkoittaa esimerkiksi verkossa käytettyä alustaa, kuten keskustelupalstaa tai blogia, tai vielä tarkemmin tiettyä käyttäjäryhmää tai yksittäistäkin käyttäjää. (Helasvuo ym. 2014, 14.) Esimerkiksi Vauva.fi-sivuston käyttäjillä voidaan katsoa olevan omanlaiset tapansa käyttää kieltä palstalla. Osa sivustolle yhdistetystä kirjoitustyylistä saattaa johtua käyttäjäkannasta: vaikka palstaa käyttävätkin kaikenlaiset ihmiset, sivusto on erityisesti perheenäitien sekä muiden naisten suosiossa. Keskustelupalstalla on myös odotettua kirjoittaa pidempiä ja harkitumpia viestejä kuin esimerkiksi nopeatempoisemman sosiaalisen median kommenttikentässä. Tällaiset seikat saattavat siis vaikuttaa eri alustojen keskustelukulttuuriin.

2.2.2 Verkkokeskustelu

Erilaisia konteksteja määrittävät myös digitaalisen median genret. Tässä yhteydessä genreihin vaikuttavat erityisesti tekniset seikat ja eri alustojen erilaiset toiminnallisuudet. Eri palvelut tarjoavat lukuisia eri mahdollisuuksia ja toisaalta rajoituksia. (Helasvuo ym. 2014, 15.) Esimerkiksi Vauva.fi-sivusto voidaan lukea kuuluvaksi verkkokeskustelun genreen, mutta myös sivuston eri tekniset toiminnallisuudet tekevät siitä omanlaisensa. Yksi merkittävä piirre on jokaisen viestin yhteydessä oleva äänestysmahdollisuus: viestin kohdalla voi painaa joko ylä- tai alanuolta ilmaistakseen mielipiteensä viestistä, ja annetut äänet ovat näkyvissä kaikille käyttäjille. Keskustelua lukeva käyttäjä näkee siis heti, mitä mieltä muut käyttäjät viestistä ovat, mikä voi vaikuttaa lukijan omaankin mielipiteeseen ja näin ollen koko keskustelun kulkuun.

Toinen leimallinen seikka tällä sivustolla on viestien tarkka moderointi. Epäasialliset viestit poistetaan, ja yksikin asiaton sana voi johtaa viestin poistamiseen. Asiattomina sanoina voidaan pitää esimerkiksi vihamielisiä ilmauksia ja muuta loukkaavaa sanastoa. Moderointi tapahtuu ainakin osittain automaatiolla, joten monet käyttäjät kiertävät tätä esimerkiksi sensuroimalla tiettyjä sanoja tai käyttämällä kiertoilmauksia. Aineistostani löytyvät esimerkki tällaisesta sensuroinnista on se, että herjaava sana ”*mamuja*” onkin kirjoitettu ”*ma mu ja*”. Jos loukkaavaa sanaa ei ole sensuroitu mitenkään, koko viesti poistetaan. Tämän seikan koen vaikuttavan erityisen vahvasti omaan aineistooni: käytetty kieli on pääosin asiallista, sillä vihamielisiä viestejä ei tällä sivustolla sallita. Joltain toiselta sivustolta kerätty aineisto samasta aiheesta voisi siis olla merkittävästikin erilaista.

Verkkokeskustelua määrittävänä piirteenä voidaan pitää myös sen yhteisöllisyyttä (Herring 2004, 344). Tämä voi ilmetä esimerkiksi siten, että tietyillä sivustoilla puhutaan tietynlaisista aiheista, jotka nähdään koko yhteisöä kiinnostaviksi aiheiksi. Samoin tietyn keskustelupalstan vakiintuneille käyttäjille saattaa muodostua omanlainen tapansa käyttää kieltä sivustolla, ja merkittävästi tästä tavasta eroava kirjoitustapa saattaa vaikuttaa muiden käyttäjien suhtautumiseen.

Yhteisöllisyydellä voi kuitenkin olla myös varjopuolensa: Reagle (2015, 94–95) esittää, että verkkoyhteisöjen on helposti mahdollista kuplautua. Tällä tarkoitetaan sitä, että saman yhteisön jäsenet voivat ikään kuin rohkaista toisiaan ajattelemaan samanmielisesti. Yhteisöjen kuplautuminen taas voi johtaa mielipiteiden radikalisoitumiseen, ja myös anonymiteetin tuomat mahdollisuudet voivat rohkaista käyttäjiä kirjoittamaan mielipiteensä hyvinkin kärkkäästi.

3 Aineiston analyysi

Tässä luvussa esittelen tarkemmin keräämäni aineistoa ja käyn läpi siitä esiin nousseita diskursseja. Aineiston kolmestasadasta viestistä erittelin viestin sisällön perusteella kolme diskurssia, jotka ovat poliittinen diskurssi, monikulttuurisuusdiskurssi ja koulutusdiskurssi. Nämä ovat viesteissä toistuvia aiheita, joiden puitteissa koulushoppailusta keskustellaan. Analyysissäni keskityn tarkastelemaan esimerkiksi viestien sanavalintoja, vahvistussanojen ja vertauskuvien käyttöä sekä muita lukijaan vaikuttavia kielellisiä keinoja.

Poliittiseen diskurssiin lukeutui selvästi vähiten viestejä: vain 26 viestiä 300:sta. Loput viestit jakautuivat melko tasapuolisesti monikulttuurisuusdiskurssin ja koulutusdiskurssin välille. Useimmat viestit ovat pituudeltaan melko lyhyitä, jolloin viestien määrittely tiettyyn diskurssiin ei tuottanut hankaluuksia. Jotkin viestit ovat kuitenkin pidempiä ja saattoivat käsitellä useampaa aihetta. Tällöin olen luokitellut viestin tiettyyn diskurssiin sen perusteella, mitä aihetta viesti käsittelee eniten tai mielestäni selvimmin. Tästä syystä luokitteluni on paikoin häilyvärajainen ja subjektiivinen, mutta pyrin ottamaan analyysissä huomioon tämänkin seikan.

Löytämistäni diskursseista käsittelen poliittista diskurssia sellaisenaan, koska viestejä on vain pieni määrä. Sen sijaan koulutusdiskurssin ja monikulttuurisuusdiskurssin jaottelen pienempiin osiin viestien sisällön perusteella. Näitä esiin nousevia pienempiä diskurssikokonaisuuksia käsittelen omissa alaluvuissaan.

Poliittiseen diskurssiin olen luokitellut viestit, jotka eivät käsittele suoraan esimerkiksi koulujen tilannetta, vaan yleisemmin 2020-luvun poliittista ilmapiiriä. Tällaisissa viesteissä pohditaan paljon esimerkiksi hyvinvointivaltion tilaa ja kasvavia luokkaeroja. Tästä diskurssista nousee esiin myös viestejä, joissa pidetään pääkaupungin poliittista tilannetta huonona ja verrataan sitä pienempien kaupunkien poliittiseen ilmapiiriin.

Koulutusdiskurssin alle olen luokitellut sellaiset viestit, jotka käsittelevät yleisesti koulujärjestelmää ja -ympäristöä sekä opettajia ja oppilaita. Viesteissä käsitellään paljon esimerkiksi koulujen resursseihin liittyviä asioita, kuten luokkakokoja, opetuksen laatua, painotettua opetusta ja erityisopetusta. Nämä seikat heijastuvat viestien perusteella olennaisesti myös kouluympäristöön ja sen viihtyvyyteen, josta ollaan viesteissä montaa mieltä. Viesteissä esiintyy myös paljon vertailua esimerkiksi kirjoittajan oman kouluajan ja nykytilanteen tai pääkaupunkiseudun ja pienempien kaupunkien välillä. Näistä viesteistä olen

nostanut esiin kolme pienempää diskurssia, joita käsitelen erikseen. Nämä diskurssit liittyvät kouluympäristöön, opetuksen laatuun sekä painotettuun opetukseen ja erityisopetukseen.

Kolmas aineistosta löytämäni diskurssi on monikulttuurisuusdiskurssi. Näissä viesteissä nostetaan esiin nimenomaan maahanmuuttajataustaiset ja suomi toisena kielenä -oppilaat kouluympäristöön vaikuttavana seikkana. Löytämistäni diskursseista monikulttuurisuusdiskurssi on viestien sisällön perusteella eniten mielipiteitä jakava. Joissain viesteissä monikulttuurisista oppilaista puhutaan positiiviseen sävyyn ja heidät nähdään kouluympäristöön rikkautta tuovana. Toisissa viesteissä taas asia koetaan täysin päinvastaisena ja tilannetta kuvataan hyvinkin värikkäin sanankääntein. Tällaisen kahtiajaon perusteella olen jaotellut monikulttuurisuutta koskevat viestit kahteen rajatumpaan diskurssiin. Yksinkertaistetusti toisessa monikulttuurisuus nähdään rikkautena, toisessa uhkana.

3.1 Poliittinen diskurssi

Ensimmäinen käsittelemäni diskurssi on poliittinen diskurssi. Poliittiseen diskurssiin olen luokitellut aineistosta ne viestit, joissa käsitellään koulushoppailuilmiotä osana laajempaa poliittista ilmapiiriä. Tämän diskurssin puitteissa ei siis keskustella esimerkiksi koulutuspolitiikasta tai maahanmuuttoasioista, vaan yleisesti poliittisesta tilanteesta pääkaupunkiseudulla tai muualla Suomessa. Diskurssiin lukeutuu vain pieni osa aineiston viesteistä, mutta viesteissä käsitellään siitä huolimatta monipuolisesti erilaisia aiheita.

Viesteissä otetaan esille esimerkiksi luokkaeroihin, yhteiskunnan polarisoitumiseen ja lapsiperhekielteiseen politiikkaan liittyviä teemoja. Diskurssissa korostuu myös vertailu pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä: pääkaupunkiseudun poliittinen tilanne nähdään merkittävästi ongelmallisempana kuin pienemmissä kunnissa. Poliittikka koetaan yleisesti tunteita nostattavana puheenaiheena, ja viesteissä otetaankin kantaa poliittisen päätöksentekoon toisinaan hyvin tiukkasanaisesti. Viestien kieli myös eroaa toisistaan sen perusteella, millaisena kirjoittaja poliittisen tilanteen näkee ja miten kokee sen vaikuttavan kouluihin.

Havaintojeni mukaan aineistoni viestien poliittiselle diskurssille tunnusomaista on erilainen vertailu. Monissa viesteissä verrataan pääkaupunkiseudun tilannetta muuhun Suomeen. Ketjun aloitusviestissä liitteenä olevassa uutisessa nimenomaan kerrotaan lapsiperheiden

valmiudesta muuttaa Helsingistä muualle Suomeen koulun perässä, joten vastauksissa esiintyvä vertailu on luontevaa. Viesteissä kuvaillaan Helsinkiä ja maaseutua hyvin erilaisin tavoin.

- (1) Nastola on ihan hyvä paikka. Kuuluu tosin nykyään Lahteen, mutta täälläpäin on turvallista asua lasten kanssa. T. Muutimme Helsingistä tänne.
- (2) Muutimme reilu 2 vuotta sitten Etelä-Savoon. Ja muutto tänne luonto äidin syliin on ollut paras päätöksemme ikinä. --

Esimerkeissä 1 ja 2 kirjoittajat kertovat kokemuksiaan Helsingistä pois muuttamisesta. Nastolassa kuvataan olevan *turvallista* asua lasten kanssa ja annetaan ymmärtää, että Helsingissä ei näin ole. Myös Etelä-Savoon muutto kuvataan positiivisesti superlatiivilla *paras päätös ikinä*.

Helsingin poliittisesta tilanteesta puhutaan huomattavasti negatiivisempaan sävyyn.

- (3) -- Onko nämä päättäjät järjiltään Helsingissä???? --
- (4) Helssinki, tuo ihana aikuisten kaupunki. Ei yhtään lasta melskaamassa. Tätä kannatetaan laajasti. Tervemenoa lapsiperheet kauas pois.

Esimerkissä 3 päättäjiä kyseenalaistetaan olotilan ilmauksen *olla järjiltään* avulla. Viesteissä Helsingin ongelmaksi nostetaan erityisesti lapsipervehamielisyys poliittisessa päätöksenteossa. Esimerkissä 4 kuvataan Helsinkiä sarkastiseen sävyyn aikuisten kaupunkina, jossa ei ole lapsia melskaamassa eli riehumassa tai pitämässä ääntä. Viestin perusteella vaikuttaa siltä, että kirjoittaja kokee Helsingin kaupungin suhtautumisen lapsiin ja lapsiperheisiin negatiivisena ja lapset koetaan häiriötekijänä, josta halutaan eroon.

- (5) Minua kiinnostaisi tietää, että miksi Helsingin päättäjät ovat jo vuosikymmenen ajan lobanneet keskiluokkaisia lapsiperheitä pois Helsingistä? Nämä tällaiset rajut päätökset vauhdittavat pakoa. -- Päiväkotija koulujärjestelmä on rikki, lääkäriin et pääse etkä neuvolaan, autoilua estetään kaikin keinoin, mutta julkista liikennettä ei silti lisätä. Me ainakin muutetaan kehyskuntaan, Vantaa ja Espoo ovat samasta syystä pois laskuista. Espoo se vasta pilalla on. Maksetaan veromme mieluummin kuntaan, joka tekee kestäviä ratkaisuja lapsiperheille ja jossa panostetaan varhaiskasvatukseen ja kouluun. Ei kiinnosta kouluhoppailla ja kepillä käskyttäminen, ymmärretään kyllä lähteä ihan itsekin, riittää tämä lapsipervehamielisyys.

Esimerkissä 5 Helsingin lapsipervehamielisyyttä kuvataan laajasti. Poliittiset päätökset kuvataan rajuina, ja lapsiperheiden lähtöä Helsingistä kutsutaan sanalla *pako*. Sanan käyttäminen antaa ymmärtää, että tilanne Helsingissä on niin huono, että se edellyttää

pakenemista. Päätäjien myös kerrotaan lobbaavan lapsiperheitä pois Helsingistä, mikä antaa kuvan nimenomaan tarkoituksenmukaisesta ja pitkäjänteisestä lapsiperhevastaisesta politiikasta. Päiväkotijärjestelmän kerrotaan olevan *rikki* ja Espoon olevan *pilalla*. Tällaisten voimakkaiden adverbien käyttö ilmentää, että kirjoittaja pitää tilannetta toivottomana. Viestin lopussa verrataan pääkaupunkiseutua johonkin parempaan kuntaan, joka tekee *kestäviä ratkaisuja* ja jossa kouluun *panostetaan*. Kirjoittaja kertoo, että hänelle *riittää lapsiperhevihamielisyys*. Vihamielisyys on ilmaisuna voimakas ja kertoo siitä, kuinka kirjoittaja kokee Helsingin suhtautumisen lapsiperheisiin todella negatiivisena, kun taas muualla tilanne on kestävämpi.

Vertailevien viestien valossa koulushoppailuun suhtaudutaan ymmärtäväisesti. Käytetty kieli antaa vahvasti ymmärtää, että Helsingin poliittiseen tilanteeseen suhtaudutaan negatiivisesti. Pienemmistä kunnista käytetyt sanavalinnat ovat positiivisempia, ja muu Suomi esitetään varteenotettavana vaihtoehtona Helsingin lapsiperhevastaiselle politiikalle, joka pyrkii estämään kouluvalintojen teon.

Toinen poliittisen diskurssin viesteissä usein esiin nouseva aihe on luokkaeroista ja niiden kasvamisesta keskusteleminen. Kirjoittajissa on oletettavasti henkilöitä eri yhteiskuntaluokista, mikä näkyy myös tavoissa, joilla aiheesta keskustellaan ja miten koulushoppailu tässä kehyksessä nähdään.

- (6) Usko pois, tässä asiassa eivät uhoa. Kukaan ei halua rangaista lapsiaan laittamalla heitä "rikkaitten" kouluun, ellei ole aivan pakko.
- (7) Meitä hyvätuloisia lapsettomia on nuorissa sukupolvissa paljonkin. Ehkä meikäläisiä sitten keskittyy Helsinkiin. Yhteiskunta polarisoituu siinäkin.

Esimerkissä 6 se, että lapset pitäisi laittaa toisen, hyvätuloisemman alueen kouluun nähdään huonona asiana. Tällaiseen kouluun joutumisesta käytetään sanaa *rangaista*, ja sellaiseen ei lapsia haluta laittaa, ellei ole *pakko*. Näiden sanojen käyttäminen ilmentää, että kirjoittaja voimakkaasti mieltää tällaiset koulut asiana, jota on syytä välttää.

Esimerkissä 7 taas kirjoittaja kertoo kuuluvansa hyvätuloisten lapsettomien joukkoon. Viestissä tulee esiin vastakkainasettelu kirjoittajan oman yhteiskuntaluokan ja muiden välillä. Kirjoittaja viittaa omaan viiteryhmäänsä *meikäläisinä*. Tällaisen jäsenyyttä ja kuuluvuutta ilmentävän sanan käyttö voikin kertoa siitä, että kirjoittaja kokee vahvasti olevansa tämän ryhmän jäsen ja muut ihmiset jäävät ryhmän ulkopuolelle. Viestissä tuodaan myös selkeästi esiin tällaisten luokkaerojen kasvaminen. Kirjoittaja kertoo yhteiskunnan *polarisoituvan*

siinäkin. Polarisoituminen tai polarisaatio tarkoittaa nimenomaan vahvaa kahtia jakautumista (Kielitoimiston sanakirja, s.v. *polarisaatio*). Kirjoittaja käyttää myös liitettä *-kin*, minkä perusteella hän kokee tämän kahtiajaon näkyvän myös muilla yhteiskunnan osa-alueilla.

Luokkaerot ja kirjoittajien taloudellinen tilanne näkyvät myös silloin, kun keskustellaan siitä, onko vanhemmilla varaa muuttaa koulun perässä muualle.

(8) Vastasin en.Koska minulla ei mahdollisuutta olisi mutaa mihinkään muualle Helsingistä.Varastotyönpaikkaa ,ei joka oksalla kasva. – –

(9) Ollaan lääkäri ja sh. Aivan varmasti lähdetään täältä ennen kuin lapset aloittaa koulun. Töitä riittää kyllä muuallakin.

Esimerkissä 8 näkyy kirjoittajan suhtautuminen omiin mahdollisuuksiinsa muuttaa muualle koulun takia. Kirjoittaja käyttää oman alansa työpaikoista sanontaa *ei joka oksalla kasva*, mikä ilmentää tämän mielipidettä siitä, että työpaikan löytäminen on harvinaista ja vaikeaa.

Esimerkissä 9 taas näkyy päinvastainen suhtautuminen omaan työtilanteeseen. Viestissä kirjoitetaan, että *töitä riittää muuallakin*. Verbi *riittää* ja liite *-kin* ilmaisevat, että työpaikkoja on tarjolla runsaasti kaupungista huolimatta. Muuttamisesta kirjoittaja käyttää myös adverbia *varmasti*, mistä voi päätellä suhtautumisen tilanteeseen olevan niin positiivinen, että mahdollisuutta muuttoon ja uuteen työpaikkaan pidetään itsestään selvänä.

Viestien kieli ilmentää osaltaan luokkaerojen ja yhteiskunnan kahtiajaon kasvamista. Esiin nostamieni esimerkkien perusteella kirjoittajat kokevat vastakkainasettelua ”meidän” ja ”muiden” välillä ja toista osapuolta yritetään mahdollisuuksien rajoissa jopa vältellä. Koulushoppailu osaltaan edistää eri yhteiskuntaluokkien välistä segregaatiota, ja tämä ilmiö onkin osin jo näkyvissä ainakin kirjoittajien käyttämän kielen tasolla.

Lopuksi nostan vielä esiin sellaista kieltä, joka ilmentää laajemmin ongelmalliseksi koettua poliittista tilannetta.

(10) Näin sitä tuhotaan "hyvinvointivaltiota". Ensin terveydenhuolto, nyt nähtävästi koulutus. Ei ole kenenkään etu kohta asua tässä maassa.

Esimerkissä 10 *hyvinvointivaltiosta* puhutaan lainausmerkeissä, mikä ilmentää kirjoittajan suhtautumista tilanteeseen. Lainausmerkkien käyttö voi joissain yhteyksissä ilmentää kirjoittajan kriittistä tai ironista asennetta ilmiötä kohtaan (Kielitoimiston ohjepankki). Kirjoittajan luottamus hyvinvointivaltioon vaikuttaa tämän perusteella heikolta, ja

vaikutelmaa vahvistaa tämän näkemys siitä, että hyvinvointivaltiota *tuhotaan*. Verbi on merkitykseltään vahva ja heijastaa kirjoittajan mielipidettä siitä, mitä Suomen koulutukselle on tapahtumassa.

3.2 Koulutusdiskurssi

Toinen aineistosta esiin noussut diskurssi on koulutusdiskurssi. Koulutusdiskurssiin olen luokitellut aineistosta sellaiset viestit, jotka käsittelevät yleisesti koulumaailmaan liittyviä aiheita. Olen jaotellut koulutukseen liittyvät diskurssit vielä pienempiin osiin, joita käsitelen aihe kerrallaan omissa alaluvuissaan. Nämä osat ovat koulu- ja oppimisympäristöön liittyvä diskurssi, opettajiin ja opetuksen laatuun liittyvä diskurssi sekä painotettuun opetukseen ja erityisluokkiin liittyvä diskurssi.

3.2.1 Kouluympäristö

Ensimmäisenä käsitelen kouluympäristöön liittyvää diskurssia. Tähän diskurssiin olen luokitellut ne viestit, joissa käsitellään sitä, millaisena lapsen oppimisympäristö kokonaisuutena nähdään: se voi kirjoittajien mielestä olla vaikkapa kovin rauhaton tai päinvastoin seesteinen. Oppimisympäristöön vaikuttavia seikkoja ovat viesteissä esimerkiksi muut oppilaat ja heidän käytöksensä tai koulualueen yleinen turvallisuus. Myös opetukseen liittyvät seikat vaikuttavat kouluympäristöön, mutta tällaisia viestejä käsitelen alaluvussa 3.2.2.

Diskurssin viesteissä käsitelläänkin paljon juuri turvallisuuteen liittyviä aiheita ja nostetaan esiin kouluympäristön moninaisia ongelmia. Eri viestien kieli ei tämän diskurssin kohdalla eroa toisistaan merkittävästi. Muutamissa viesteissä oppimisympäristö koetaan hyvänä, jolloin käytetty kieli on maltillisempaa, mutta suuri osa viesteistä käsittelee lapsen kouluympäristöä nimenomaan ongelmallisena. Tällaisen näkökulman viesteissä kieli on värikkäämpää ja kouluympäristödiskurssin ominaiseksi piirteeksi nousee viestien perusteella kuvaileva kieli ja erilaisten adjektiivien runsas käyttö.

Viesteissä kuvaillaan erilaisia kouluympäristöjä monin tavoin. Monet kirjoittavat kokevat koulun sijainnin vaikuttavan vahvasti oppimisympäristöön.

- (11) Hyvä koulu ja turvallisuus on ykkösprioriteetti asuinpaikan valinnassamme. Muissa asioissa olemme joustaneet tämän takia. Asia tulisi ratkaista parantamalla kaoottisen koulujen tilannetta, sen sijaan että kiristetään ja syytetään vanhempia. – –
- (12) – – Kyllä minäkin yleisesti olen ihan tyytyväinen peruskoulun tasoon Suomessa, mutta onhan niissä ja etenkin oppilaissa eroja. En omia lapsia laittaisi samaan kouluun pelkkien ongelmalähiön lasten kanssa vaikka sellainen olen itsekin ja juuri siksi etten tahdo lapsianikaan imettävän "siihen joukkoon". – –

Esimerkissä 11 kirjoittaja nostaa kouluympäristölle toivotuksi seikaksi *turvallisuuden*. Sana on aineistossa usein toistuva, mistä voi päätellä vanhempien pitävän turvallisuutta erityisen tärkeänä. Esimerkissä kuvataan toisenlaisia kouluja adjektiivilla *kaoottinen*. Tämä merkitykseltään vahva adjektiivi on johdettu sanasta *kaaos*, mikä tarkoittaa nimenomaan pahaa epäjärjestyttä tai jopa sekasortoa (KS, s.v. *kaaos*). Joidenkin koulujen ympäristö nähdään siis todella ongelmallisena.

Esimerkin 12 kirjoittaja vaikuttaa tekstin perusteella hieman epävarmalta kannastaan: hän kirjoittaa olevansa *ihan tyytyväinen* Suomen peruskoulujen tasoon, mutta myöntää, että *onhan* kouluissa eroja. Sana *ihan* on intensiteettipartikkeli, jolla suhtautetaan kuvailtu ominaisuus kontekstin tarkoitukseen (VISK § 854). Tämän viestin kontekstissa sana saa merkityksen *melko* tai *osittain*, joten kirjoittajan suhtautuminen vaikuttaa olevan neutraalia, ei siis erityisen positiivista muttei negatiivistakaan. Kirjoittaman käyttämä verbi *onhan* taas sisältää liitepartikkelin *-han*. Tällä liitepartikkelilla voi olla monenlaisia merkityksiä, joista yksi on myönnittelevän sävyn esille tuominen (VISK § 830). Viestin kontekstissa tulkitseen kirjoittajan juurikin myöntävän, että kouluissa on eroja, vaikka hän tyytyväinen yleiseen tasoon onkin.

Samassa esimerkissä kouluympäristöön vaikuttavana seikkana nostetaan erityisesti toiset oppilaat. Oppilaita kuvataan *ongelmalähiön* lapsina, ja kirjoittaja ei halua lapsiaan *imettävän "siihen joukkoon"*. Tämä ilmentää vastakkainasettelua kirjoittajan omien lasten ja muiden lasten välillä. Tietyn asuinalueen lapset nähdään yhtenäisenä, ongelmallisena joukkona, johon myös kirjoittajan omat lapset voivat ikään kuin tahtomattaan joutua.

Kuvailevan kielen lisäksi tässä diskurssissa esiintyy myös paljon mielipiteen ilmaisemisen vahvistamista kielellisin keinoin.

- (13) Viihdyn itse Helsingissä hyvin, mutta jos olisi lapsia, en todellakaan täällä asuisi (ainakaan ellen pystyisi valikoimaan koulua hyvin tarkkaan).

- (14) Niin, tässä yritetään korjata seurausta eli koulushoppailua, ei juurisyytä eli paskoja kouluja. – –
- (15) Onneksi ainut lapseni on aikuinen. Ihan järkkyä nykymeno kouluissa. Tehkää valituksia enemmän.

Esimerkin 13 kirjoittaja käyttää vahvistavaa adverbia *todellakaan* ilmaistessaan, ettei asuisi Helsingissä lasten kanssa. Esimerkeissä 14 ja 15 nykykoulujen tilannetta kuvaillaan sanoilla *paska* ja *järkky*. *Paska* on adjektiivina alatyylinen ja merkitykseltään hyvin voimakas, mikä ilmentää kirjoittajan vahvaa suhtautumista aiheeseen. *Järkkyllä* taas viitataan johonkin järkyttävään tai kamalaan (KS, s.v. *järkky*), joten myös esimerkissä 15 kirjoittaja näkee koulujen tilanteen hyvin negatiivisena.

Kouluympäristön katsotaan viesteissä vaikuttavan oleellisesti myös lasten yleiseen hyvinvointiin. Tätä aihetta tuodaan esille eri kielellisin tavoin.

- (16) – – Huonossa koulussa voi myös puhjeta herkässä iässä oleville teineille vaikka mitä mielenterveysongelmia. Omasta lapsesta välittävä henkilö kyllä muuttaa saadakseen lapsensa hyvään kouluun. – –
- (17) Mun veli oli tilanteessa, jossa lapset pelkäsivät käydä koulua. – –

Esimerkissä 16 esitetään huonon koulun voivan aiheuttaa oppilaalle *vaikka mitä mielenterveysongelmia*, ja argumentoidaan, että lapsesta *välittävä* vanhempi haluaa lapsensa hyvään kouluun. *Vaikka mitä* on runsasta määrää tai moninaisuutta ilmaiseva adverbi-ilmaus, joten kirjoittaja kokee huonon koulun voivan altistaa lapsen monille mielenterveysongelmille. Esimerkissä 17 taas kirjoitetaan, että lapset *pelkäsivät* käydä koulua. *Pelätä*-verbin käyttö koulunkäynnin kontekstissa on merkitykseltään melko vahva, sillä lapsen koulunkäyntiin ei pitäisi liittyä pelon tunteita. Edellä mainittujen sanojen käyttäminen ilmentääkin kirjoittajien ajatuksia siitä, mitä koulujen huono tilanne voi lasten hyvinvoinnille aiheuttaa.

3.2.2 Opetuksen laatu

Tässä alaluvussa käsitellään opetukseen ja sen laatuun liittyvää diskurssia. Tähän ryhmään olen luokitellut aineistosta ne viestit, joiden pääasiallisena aiheena ovat opettajat tai yleisesti opetus ja siihen liittyvät resurssit tai ideologiat.

Aineiston viesteissä opetus nähdään yleisesti huonolaatuisena ja ongelmallisena.

Mielenkiintoisena seikkana pidän kuitenkin sitä, että opetuksen laatua negatiivisestikin kuvailevat viestit ovat kielellisesti kovin neutraaleja.

- (18) – – Siellä on iso joukko hiljaisia tavallisia kasin oppilaita, jotka ei koskaan pääse täyteen kukoistukseen, koska kukaan ei edes huomaa heitä ja jotka todella kärsivät siitä että opetus on huonoa.
- (19) Meillä sama tilanne päällä. Koko perhe ollaan muuttamassa Unkariin koska opetus.

Esimerkissä 18 opetusta kuvaillaan ainoastaan negatiivisella, mutta mielestäni neutraalin sävyisellä adjektiivilla *huono*. Hieman vahvempaa mielipidettä ilmaistaan verbillä *kärsiä*, kun kirjoittaja pohtii huonolaatuisen opetuksen vaikutuksesta oppilaisiin. Opetusdiskurssiin lukeutuvat viestit, tämä viesti mukaan lukien, ovat kuitenkin sävyltään hyvin asiallisia verrattuna muita aiheita käsitteleviin viesteihin.

Esimerkissä 19 taas kirjoittajan mielipide opetuksesta tulee ilmi hyvin tyhjentävästi: kirjoittajan koko perhe on muuttamassa pois, *koska opetus*. Tämä yleistynyt *koska x* -rakenne koostuu *koska*-sanasta, jota seuraa substantiivi-ilmaus ilman verbiä. Rakenne on sävyltään leikillinen ja voi esiintyä myös tunteikkaissa yhteyksissä (Polso 2019). Rakenteen käyttö tässä yhteydessä toimii tehokeinona, jossa opetuksen huonoa tilaa pidetään niin itsestäänselvyytenä, ettei aiheita tarvitse sen enempää perustella.

Opetuksen laatua koskevan kielellisen neutraaliuden syitä on kiinnostavaa pohtia, ja syitä voi olla useita. Yksi syy voisi mielestäni olla se, että ”huono opetus” on ehkä abstraktimpi ja vanhempien näkökulmasta vaikeammin kuvailtava ilmiö kuin esimerkiksi edellisen alaluvun ”huono oppimisympäristö”. Oppimisympäristön ongelmiin, kuten levottomaan ilmapiiriin ja häirikköoppilaisiin saattaa olla helpompi tarttua konkreettisesti ja näin ollen niitä on myös helpompi kuvailla kielellisesti. Vanhempien mielestä huonolaatuisessa opetuksessa taas ei ehkä ole tällaisia konkreettisia seikkoja, mitä olisi mielekästä kuvailla: voikin olla, että kirjoittajien mielestä opetus on jollain tavalla huonoa ja riittämätöntä, mutta yksittäisiä ongelmia ei osata eritellä sen tarkemmin. Tästä syystä käytetty kieli saattaa olla epämääräisempää ja varovaisen neutraalia muihin aineiston diskursseihin verrattuna.

Yksi konkreettisesti opetuksen laatuun vaikuttava asia, joka mainitaan viesteissä useasti, on koulutuksen resurssit. Resurssit, kuten esimerkiksi opetukseen käytettävän rahan määrä tai saatavilla oleva opettaja-aines, vaikuttavat suoraan myös siihen, millaisena opetus näyttäytyy

oppilaille ja heidän vanhemmilleen. Nimenomaan opetuksen resursseja käsittelevät viestit ovatkin kielellisesti värikkäämpiä kuin muut tämän diskurssin viestit.

- (20) Pk-seudulla on jo monta koulua (ja määrä kasvaa) joissa ei kukaan kohta suostu enää työskentelemään, niistä haetaan sankoin joukoin parempiin kouluihin töihin. Vantaallakin oli sijaisina jo ihmisiä, jotka eivät ole peruskoulun päättötodistusta saaneet. Kohta on opettajina jotain tukityöllistettyjä ongelmatapauksia, siihen tämä johtaa, kun ei tuonne ketään normaalia yksinkertaisesti saada.

Esimerkissä 20 opettajia ja kouluja kuvataan monin tavoin. Viestissä käytetään kieltoverbejä *ei suostu* ja *ei saada*, kun puhutaan opettajien työskentelyhaluista eri kouluihin. Koulujen nykytilannetta kuvaillaan kertomalla, että tietyistä kouluista haetaan töihin *sankoin joukoin* parempiin kouluihin. Sanonta ilmaisee, että kirjoittajan mielestä työpaikan vaihtaminen ei jää vain yksittäisiin opettajiin, vaan uuden, paremman työpaikan etsimistä tapahtuu suurissa määrin. Lähitulevaisuudessa kirjoittaja epäilee opettajina toimivan *jotain tukityöllistettyjä ongelmatapauksia*. Tällainen ilmaus tulevaisuuden opettajakunnasta on hyvin asenteellinen, mutta saattaa myös kieliä kirjoittajan arvostuksesta nykyisiä opettajia kohtaan. Viestin kielen perusteella kirjoittajalla ei ole mitään itse opettajia vastaan, vaan ongelma on enemmänkin kouluissa ja siinä, että työhön palkataan kouluttamattomia sijaisia, *joita eivät ole peruskoulun päättötodistusta saaneet*. Tämä kuvailu sijaisista kuulostaa itselleni siltä, että tilannetta hieman liioitellaan viestin sisältöä korostaakseen. Esimerkin pohjalta on kuitenkin mahdotonta sanoa, onko kyseessä pelkkä kielellinen tehokeino vai referoiko kirjoittaja todellista tapahtumaa.

Myöskään esimerkissä 21 ongelmana ei nähdä opettajia ja heidän toimintaansa, vaan koulujen monin tavoin puutteellisia resursseja.

- (21) – – Nykyisissä ongelmakouluissa opettajan aika ei riitä opettamaan kuin kaikista heikoimmin menestyviä, luokat ovat suuria ja levottomia, suuri osa ei puhu suomea kuin auttavasta ja sekaan on lykätty sen lisäksi vielä kaikki nekin joille oikea paikka erinäisistä syistä olisi erityisopetus pienryhmissä

Kirjoittaja kuvailee viestissään *ongelmakouluja*, joissa on monenlaisia hankaluuksia. Viestissä tuodaan ilmi ongelmia siitä näkökulmasta, että tällaiset seikat hankaloittavat opetusta.

Luokkia kuvaillaan adjektiiveilla *suuri* ja *levoton*. Viestin lopussa kirjoitetaan, että tällaisten luokkien *sekaan on lykätty* myös erityisopetusta tarvitsevat oppilaat. Tässä asiayhteydessä ilmauksesta *lykätä sekaan* syntyy mielikuva siitä, että erityisopetusta tarvitsevat oppilaat on

lisätty luokkiin huolimattomasti ja sen enempää miettimättä, ja lopputulos nähdään negatiivisena.

3.2.3 Painotettu opetus

Viimeinen koulutukseen liittyvä löytämäni rajatumpi diskurssi liittyy painotettuun opetukseen ja erityisopetukseen. Painotetulla opetuksella tarkoitetaan sitä, että oppilas on luokalla, jossa painotetaan jonkin tietyn aineen tai aihealueen opetusta, esimerkiksi liikuntaa tai taidetta. Erityisopetus taas on suunnattu sellaisille oppilaille, jotka tarvitsevat koulunkäyntiin erityistä tukea ja sitä tarjoaa yleisopetuksesta poiketen erityisluokanopettaja ja oppilaiden erilaiset tarpeet huomioidaan (Helsingin kaupunki). Painotettu opetus eroaa siis erityisopetuksesta, mutta käsittelen niitä samassa yhteydessä, sillä tässä kontekstissa näen ne vastinparina yleisopetukselle, joka taas on täysin opetussuunnitelman mukaisesti etenevää opetusta.

Painotettuun opetukseen liittyvät seikat herättävät paljon keskustelua, ja aineistoni viesteissä esiintyy paljon erilaisia mielipiteitä aiheeseen liittyen. Viesteissä pohditaan painotetun opetuksen hyviä ja huonoja puolia sekä lapsen päätäntävaltaa omaan opetukseensa liittyen. Monissa viesteissä käsitellään sitä, onko painotetulle luokalle meneminen lapsen vai vanhemman päätös. Viesteissä käytetty kieli osoittaa, että lapsen omaa halua pidetään vanhempien toiveita merkityksellisempänä.

- (22) Julminta, mitä ihminen voi tehdä omalle lapselleen, on pakottaa hänet johonkin, mihin lapsi ei itse ole motivoitunut. Soveltuvuus- ja tasotesteissä pyritään nimenomaan selvittämään LAPSEN motivaatio ko painotukseen. Kyllä vanhemman pitää pystyä voittamaan omat ennakkoluulonsa ja pelkonsa, eikä tartuttaa asennevammaansa eteenpäin

Esimerkissä 22 perustellaan lapsen autonomista päätöksentekoa. Kirjoittaja käyttää viestissään superlatiivimuotoa adjektiivista *julma* sekä vahvamerkityksistä verbiä *pakottaa*, kun keskustelun aiheena on lapsen laittaminen painotetulle luokalle, johon lapsella itsellään ei ole motivaatiota. Kirjoittaja myös korostaa lapsen omaa motivaatiota painotukseen vastinparina vanhemman toiveelle kirjoittamalla sanan *lapsen* kokonaan suuraakkosilla. Internetin kielessä normista poikkeava ortografia on tavallista, ja kyseessä on usein tietoinen tyyllillinen tai kielellinen valinta, jonka avulla voidaan ilmaista suhtautumista tai tunnetiloja (Crystal 2011, 64–65). Tässä yhteydessä suuraakkosia on käytetty juuri korostamaan kirjoittajan omaa, vahvaa mielipidettä.

Viesteissä keskustellaan painotetusta opetuksesta pääasiassa positiiviseen sävyyn, mutta erikoisluokkia kritisoidaan myös jonkin verran.

- (23) Erikoisluokat ovat epätasa-arvoa joten jo siitäkin syystä ne tulee lopettaa. Tällä mekanismilla lapset jaetaan parempiin ja huonompiin mikä johtaa eriarvoistumiseen
- (24) Pääseekö siis jokainen halukas erikoisluokalle? Jos ei niin kyseessä on eriarvoistava rakenne, jolla lapsia luokitellaan. Erikoisluokat ovat pitkälti sama asia kuin tuloerot. Tässä maassa molemmista halutaan tasa-arvon vuoksi eroon.

Esimerkeissä 23 ja 24 argumentoidaan erikoisluokkien olevan eriarvoistavia. Esimerkissä 23 kirjoittaja sanoo, että lapset *jaetaan parempiin ja huonompiin*, ja samoin esimerkissä 24 lapsia kirjoittajan mukaan lapsia *luokitellaan*. Tällaisten verbien käyttäminen kertoo kirjoittajien ajatuksesta siitä, että painotettu opetus johtaa oppilaiden kahtiajakoon, mikä nähdään epätoivottuna asiana. Esimerkissä 24 erikoisluokkia verrataan tuloeroihin *sama kuin* -konjunktiorakenteen avulla. Kirjoittajan mukaan tuloerot nähdään Suomessa negatiivisena ilmiönä, ja sama pätee vertailun kautta myös erikoisluokkiin.

Painotetusta opetuksesta puhutaan kuitenkin aineistoni viesteissä useammin positiivisesti ja erikoisluokat nähdään hyvänä asiana ja mahdollisuutena oppilaille. Monessa viestissä myös verrataan painotettua opetusta lähikouluun, jota kuvaillaan monin eri kielteisillä tavoin.

- (25) – – Nämä painotetut luokathan ovat nimenomaan mahdollisuus. Itse asumme suoraan sanottuna huonolla alueella, lastani kiusattiin koulussa. Painotusluokalle pääsy oli pelastus. Yläaste on sujunut paljon paremmissa merkeissä.
- (26) Ei ole. Painotuksissa on paljon nimenomaan köyhien lapsia jotka näin pääsevät pois lähikoulustaan kunnolliseen kouluun.
- (27) – – Ns lähikoulumme oli umpihomeinen lakkautusuhan alainen parakki, jossa olisi saanut käydä kaksi vuotta, minkä jälkeen olisi heitetty jommankumman naapurikaupungin koulun jatkamaan. Yläkoulu sitten taas uusi. – – Minun lapseni ei itsekään ole äidinkieleltään suomalainen, joten hän olisi myös itse kielenkehitykseltään kärsinyt koulussa, jossa 50 - 60 prosenttia on ei-suomenkielisiä. Hän haki painotukseen juuri remontoituun sisäilmaltaan terveeseen kouluun, jossa jatkoi eheässä putkessa koko peruskoulun 9 vuotta. – –

Yllä olevissa esimerkeissä painotetuista luokista keskustellaan positiivisesti juuri verrattuna lähikouluun, joihin otetaan oppilaaksi kaikki lähialueen lapset ilman karsimista. Esimerkissä 25 painotusluokalle pääsemistä kuvataan *pelastuksena* huonon alueen koulusta. Myös

esimerkissä 26 painotusluokka on lähikouluun verrattuna *kunnollinen koulu*. Esimerkissä 27 kuvaillaan myös lähikoulun ja painotuskoulun eroja monipuolisella kielellä. Lähikoulu on kirjoittajan mukaan *umpihomeinen parakki*. *Umpi*-etuliite on äärimmäisyyttä ilmaiseva ja korostaa ilmauksen vahvuutta (Punntila 1990). Etuliitteen käyttäminen ilmentää kirjoittajan voimakasta näkemystä koulun hometilanteen vakavuudesta. Lähikoulujen kuvailussa käytetyt verbit *heittää jatkamaan* ja *kärsiä* ilmentävät myös kirjoittajan näkemyksiä, siitä, etteivät nämä koulut ole lapselle hyväksi. Vastakohtana *umpihomeiselle parakille* ja koulusta toiseen *heittämiselle* kirjoittaja kuvaa painotusopetusta tarjoavaa koulua *sisäilmaltaan terveeksi*, jossa oppilas voi jatkaa *eheässä putkessa* koko kouluajan. Tällaisten vastakohtaisten ilmausten käyttäminen ja seikkojen esille nostaminen ilmentää erinomaisesti viestin kirjoittajan vahvaa mielipidettä painotusluokkien paremmuudesta.

3.3 Monikulttuurisuusdiskurssi

Viimeinen aineistosta löytämäni laajempi diskurssi on monikulttuurisuusdiskurssi.

Monikulttuurisuusdiskurssiin valitsemisani viesteissä keskustellaan maahanmuuttajataustaisista oppilaista ja suomi toisena kielenä -oppilaista, eli lyhyemmin ilmaistuna S2-oppilaista. Viesteissä pohditaan, miten tällaiset oppilaat vaikuttavat kouluympäristöön ja miten he itse pärjäävät kouluissa.

Aineistoni perusteella monikulttuurisuus herättää paljon tunteita, ja viesteissä onkin runsaasti vahvoja mielipiteitä. Eri kirjoittajalla on ajatuksia aiheen puolesta ja toisilla taas sitä vastaan. Olenkin jakanut monikulttuurisuusdiskurssin kahteen osaan, joita käsittelen omissa alaluvuissaan. Toisissa viesteissä monikulttuurisuus nähdään rikkautena. Näissä viesteissä ajatuksena on, että monikulttuuriset oppilaat rikastuttavat Suomen homogeeniseksi katsottua oppilasainesta. Muut oppilaat voivat oppia paljon arvokkaita asioita muista kulttuureista ja kielistä ja näin saada enemmän kansainvälisiä valmiuksia elämään. Toisissa viesteissä taas monikulttuurisuutta pidetään päinvastoin uhkana. Monien kirjoittajien mielestä Suomen kulttuurista vähemmän tietävät tai kieltä heikommin osaavat luovat ongelmia kouluympäristöön tai jopa vievät tilaa suomalaistaustaisilta oppilailta ja suomalaiselta koulukulttuurilta.

Monikulttuurisuusdiskurssi eroaa hieman kahdesta aiemmasta käsittelemästani diskurssista. Siinä missä koulutusdiskurssin viestit jakautuvat rajatumpiin diskursseihin melko

tasaväkisesti, monikulttuurisuusdiskurssin kohdalla näin ei ole. Luokittelin tämän diskurssin alle yhteensä 166 viestiä, eli yli puolet koko aineistosta. Näistä viesteistä positiivissävytteisiä on vain 19 viestiä, kun taas lopuissa monikulttuurisuus nähdään enemmän tai vähemmän uhkakuvana.

On myös tärkeää ottaa huomioon se seikka, että Vauva.fi-sivustolla moderoidaan tiukasti monikulttuurisuuteen liittyvää keskustelua ja aihetta käsittelevät viestit poistetaan helposti. Tämä näkyy aineistossani hyvin esimerkiksi siinä, että aineistoni viestissä ei kertaakaan esiinny vaikkapa sanaa *maahanmuutto* sellaisenaan kirjoitettuna, vaan kirjoittajat käyttävät erilaisia kiertoilmauksia. Erään kirjoittajan mukaan tämän sanan sisältävät viestit poistetaan automaattisesti. Tämän kaltaista kiertelyä esiintyy aineistoni sanastossa siis paljonkin, mutta käsittelen näitä seikkoja tarkemmin tulevissa alaluvuissa aineiston tarkastelun yhteydessä.

3.3.1 Monikulttuurisuus rikkautena

Olen luokitellut monikulttuurisuudesta rikkautena keskustelemaan diskurssiin ne viestit, joissa monikulttuurisuudesta kirjoitetaan joko selkeän myönteisesti tai neutraaliin ja ennakkoluulottomaan sävyyn. Näissä viesteissä käytetty kieli on pääosin hyvin maltillista ja arvoneutraalia, mikä poikkeaa huomattavasti monikulttuurisuudesta uhkana keskustelevista viesteistä, joita käsittelen seuraavassa alaluvussa.

Kielelliset valinnat ovat neutraaleja ja kiihkottomia myös niissä viesteissä, joissa monikulttuurisuudesta kirjoitetaan nimenomaan positiivisena ja tavoittelemisen arvoisena seikkana.

- (28) En ymmärrä, eikö se ole hienoa että lapsi oppii erilaisista ihmisistä ja kulttuureita jo nuorella iällä.

Esimerkissä 28 käytetty adjektiivi *hieno* on positiivinen, mutta myös melko neutraalin sävyinen eikä mielestäni ilmennä sitä, että kirjoittajalla olisi asiasta erityisen vahva mielipide. Monikulttuurisuuteen viitataan adjektiivilla *erilainen*, mikä on myös ainakin näennäisen neutraali sanavalinta. Siihen voi kuitenkin liittyä piileviä arvolatauksia ja toiseuttamista (engl. othering). Toiseuttamisella tarkoitetaan sitä, että joku määritellään ”toiseksi” ja tehdään ero itsen ja toisen, tavallisen ja erilaisen välille. Toiseuttamista voi liittyä moniin vähemmistöihin, oli kyse sitten esimerkiksi kansallisuudesta, kielestä tai uskonnosta. (Dervin 2015, 1–2.) Tällaiset kielelliset, usein tiedostamattomat valinnat, voivat helposti luoda toiseuttavia

merkityksiä. Tulkitsen, että tässä kontekstissa sanaa *erilainen* on käytetty nimenomaan siinä merkityksessä, että monikulttuuriset oppilaat ovat erilaisia, toisia, muihin oppilaisiin nähden.

Useissa viesteissä nähdään kouluissa olevan ongelmia, mutta korostetaan erikseen, että ongelmana eivät suinkaan ole monikulttuuriset oppilaat, vaan esimerkiksi ennakkoluuloiset asenteet ja lapsensa koulunkäynnistä kiinnostumattomat vanhemmat.

- (29) S2-oppilaiden määrä ei ole ongelma vaan vanhempien asenteet. Ainoa vamma, joka tarttuu, on asennevamma. Lapseen vanhempien asennevamat tarttuvat aivan liian hyvin. Oma lapsi opiskeli alakoulun luokassa, jossa S2-oppilaita oli 1/3 koko luokasta. Kukaan heistä ei aiheuttanut mitään ongelmia oppimiseen yleisesti. – –

Esimerkissä 29 käytetään arkityylistä substantiivina *asennevamma*, jolla kuvaillaan kielteistä ja rajoittunutta suhtautumistapaa (KS, s.v. *asennevamma*). Kirjoittaja kertoo asennevamman *tarttuvan* lapsiin vanhemmilta. Verbiä käytetään tässä yhteydessä vertauskuvallisesti samaan tapaan kuin sairauksien tarttumisesta puhuttaessa, mikä ilmentää ajatusta siitä, että ennakkoluuloisten asenteiden siirtyminen aikuisesta lapseen on epätoivottu asia.

- (30) – – Ongelmahan eivät ole ne s2 sinänsä, vaan ne lapset kielestä riippumatta, jotka tulevat kodeista, joissa vanhemmilla ei ole koulutusta eikä kykyä motivoida lapsiaan koulunkäyntiin.

Myös esimerkissä 30 monikulttuurisista oppilaista puhutaan neutraaliin sävyyn eikä heitä nähdä ongelmana. Kirjoittaja kuitenkin viittaa S2-oppilaisiin ilmauksella *ne s2*.

Demonstratiivipronominin *ne* käyttäminen tässä yhteydessä on luontevaa, koska sillä viitataan aiemmasta keskustelusta tuttuihin S2-oppilaisiin. Tästä huolimatta voi myös olla, että kirjoittaja käyttää pronominia hieman etäännyttävässä ja toiseuttavassa merkityksessä ja tekee pesäeroa ”niiden” ja ”muiden” välille. Samoin pelkän ilmauksen ”S2” substantiivimainen käyttö ilman mitään viittauskohdetta (kuten esimerkiksi *lapsi* tai *oppilas*) on mielestäni kielellisesti jossain määrin epäinhimillistävä.

Aineistoni viesteissä ilmenee se seikka, että vaikka monikulttuurisuuteen suhtauduttaisiin positiivisesti tai neutraalisti, tiedostamattomat asenteet voivat tulla esiin sanavalintojen kautta. Toiseuttava kielenkäyttö on haitallista, vaikka sitä ei käytettäisikään tarkoituksenmukaisesti. Rajanveto ”meidän” ja ”toisten” välille sisältää usein jonkin arvottavan ajatuksen siitä, että toinen on toista parempi. Käytännössä ”me” nähdään yleensä parempana ja osaavampana ryhmänä, mikä taas voi johtaa stereotyyppisen ajattelutavan vahvistamiseen. (Dervin 2015, 2.)

3.3.2 Monikulttuurisuus uhkana

Koulujen monikulttuurisuutta uhkakuvana käsittelevään diskurssiin olen luokitellut aineistosta sellaiset viestit, joissa maahanmuuttajataustaisista ja S2-oppilaista keskustellaan negatiiviseen sävyyn ja heidät nähdään ongelmana tai häiriötekijänä suomalaistaustaisten oppilaiden koulunkäynnille. Viestien suhtautumisessa on tämänkin diskurssin sisällä paljon sävyeroja: joissain viesteissä ongelma nähdään lievänä ja asiasta puhutaan varovaiseen sävyyn, kun taas toisissa kirjoittajat ilmaisevat hyvin vahvojakin mielipiteitä.

Aineiston viesteissä monikulttuuriset ja S2-oppilaat koetaan enimmäkseen ongelmallisena. Aihe herättää paljon keskustelua vastaajissa, ja erityisiksi ongelmiksi nostetaan esiin esimerkiksi puutteellinen kielitaito, erilainen kulttuuri sekä S2- ja suomenkielisten oppilaiden eriytyminen toisistaan. Tämän diskurssin viesteissä käytetty kieli on selvästi muita käsittelemiäni diskursseja värikkäämpää sivuston tiukasta moderoinnista huolimatta.

Toinen tämän diskurssin muista erottava kiinnostava seikka on viestien korostunut vuorovaikutuksellisuus. Viestien kirjoittajat ottavat paljon kontaktia toisiinsa, viittaavat aiemmin kirjoitettuun ja vastaavat toisilleen. Suuri osa viesteistä on myös huomattavan lyhyitä, monet vain yhden lauseen mittaisia. Keskustelevuutta tässä määrin ei muissa aineistoni diskursseissa juurikaan esiinny. Aiemmin käsittelemiäni viestit ovat pidempiä ja niissä ei oteta samoissa määrin kontaktia toisiin kirjoittajiin.

- (31) Miksette muuta Pakilaan? Siellä on vain 2% ulkkareita.
- (32) Hyvesignaloija siellä, onnea vaan. Kiva kun mitätöit muiden vanhempien kyvyn arvioida milloin koulu on huono.

Esimerkissä 31 vastaa muille aiheesta keskusteleville kysymällä, mikseivät he muuta kaupunginosaan, jossa on vain pieni osa *ulkkareita*. Ulkkareilla viitataan tässä ulkomaalaistaustaisiin ihmisiin ja nimitys on sävyiltään väheksyvä. Tämän sanan käyttäminen vahvistaa kirjoittajan mielipidettä siitä, että ulkomaalaistaustaiset ihmiset ovat asia, jota on syytä välttää. Sana toistuu useasta muissakin tämän diskurssin viesteissä.

Esimerkissä 32 otetaan suoraan kontaktia toiseen kirjoittajaan. Viestin kirjoittaja kutsuu toista, aiheeseen neutraalimmin suhtautuvaa keskustelijaa *hyvesignaloijaksi*. Hyvesignalointi (engl. *virtue signalling*) tarkoittaa, että jonkun katsotaan esittävän mielipiteensä vain näyttääkseen hyveelliseltä muiden silmissä eikä usein ajattele todellisuudessa samalla tavalla. Termin voidaan katsoa olevan etenkin oikeistopolitiikan kannattajien suosiossa ja sitä

käytetään halventavassa merkityksessä toisenlaisen poliittisen näkemyksen omaavista ihmisistä, joihin viitataan tekopyhinä hyvesignalointi-termiä käyttämällä. (Stollznow 2020.)

- (33) Yritettiin niin monta kertaa varoittaa tulevasta mutta kun kiima menee järjen edelle niin näin käy. Miltäs mammoista nyt tuntuu kun me niin paljon r.sisteiksi haukutut foliohatut oltiin oikeassa? Te ihan itse olette aiheuttaneet nykyisen tilanteen ja nyt surkuhupaisasti ollaan niin yllättyneitä. Yllätytkö, minä en.

Myös esimerkissä 33 puhutaan muille keskustelijoille, tässä tapauksessa enemmän yleisesti kaikille kuin yksittäiseen henkilöön kohdistuen. Kirjoittaja kysyy, ”*miltäs mammoista nyt tuntuu*”, ja viittaa mahdollisesti sivuston aiempaan keskusteluilmapiiriin kutsumalla omaa viiteryhmäänsä ilmauksella ”*rasisteiksi haukutut foliohatut*”, joskin sana *rasisti* on ilmaistu normista poikkeavalla tavalla ilmeisesti sivuston moderoinnin takia. *Mamma* on Vauva.fi-sivustolla käytetty nimitys palstan käyttäjistä, ja sana juontaa juurensa ilmeisesti sivuston lapsikeskeisistä keskusteluaiheista ja siitä ajatuksesta, että sivuston tyypillinen käyttäjä on nimenomaan nainen ja usein perheenäiti. Sanaa käytetään toisinaan itseironisesti ja joskus taas loukkaavaan sävyyn muihin keskustelijoihin viitaten, kuten tässä viestissä. Viestissä puhutellaan suoraan muita keskustelijoita monikon toisella persoonalla: ”*te ihan itse olette aiheuttaneet*”.

Yleinen aihe, josta tässä diskurssissa keskustellaan, on maahanmuuttajataustaisten oppilaiden vaikutukset kouluympäristöön. Jotkin viestit ovat kieleltään neutraalimpia, jotkin taas hyvinkin tiukkasanaisia ja kuvailevia, monet jopa halventavia.

- (34) Oma lapseni oli koulussa, jossa oli suurin osa muulta tulleita. Lapsi alkoi puhua kummallista sekakielta. Opetus kärsi kun osalla lapsista ei ollut riittävä kielitaitoa. Koulussa oli monenmoisia ongelmia. En todellakaan suosittelen.
- (35) Opettaja-exäni oli jo 10v sitten helisemässä samasta asiasta, tilanne nyt jo paljon pahempi kun tänne tulleiden lapsetkaan vaikka olisivat syntyneet Suomessa ei halua integroitua eikä pysy suomalaisten perässä oppimisessa...

Esimerkit 34 ja 35 ovat esimerkkejä melko neutraalista kielenkäytöstä koulujen ongelmista keskustellessa. Molemmat kirjoittajat kertovat omista kokemuksistaan aiheen tiimoilta. Maahanmuuttajataustaisiin oppilaisiin viitataan esimerkeissä ilmauksilla *muualta tulleet* ja *tänne tulleet*. Nämä ilmaukset koen melko neutraaleina ja puolueettomina. Vaikka viestien kieli onkin verrattain maltillista, kirjoittajat ilmaisevat silti mielipiteitään vahvasti.

Esimerkissä 34 käytetään vahvamerkityksistä verbiä *kärsiä* eikä kirjoittaja *todellakaan*

suosittele monikulttuurisia kouluja. Adverbin *todellakaan* käyttö vahvistaa kirjoittajan kielteistä sanomaa. Esimerkissä 35 tilannetta verrataan kymmenen vuoden takaiseen ja kirjoitetaan, että tilanne on nyt *paljon pahempi*. *Paljon*-adverbi komparatiivin *pahempi* määritteenä kuvaa kirjoittajan vahvaa mielipidettä tilanteen vakavuudesta.

- (36) – – Kaikki nämä liittyvät siihen miksi koulusta tulee surkea, kun siellä on liikaa tällaisia oppilaita. Ja kun Helsinki on kaavoittanut vuokraslummeja niin nyt meillä on sitten surkeita kouluja.
- (37) Olisko näin, että kouluun ei ole tulemista ennen kuin suomen kieli luonnistuu riittävän hyvin oppimisen kannata? AAAAAppinat voisi pitää omassa apukoulussaan siihen saakka kunnes täyttävät vaatimukset siirtyä peruskoulun oppitunneille. Heille voisi opettaa suomalaista kulttuuria ja käytöstapoja kielen ohella.

Esimerkissä 36 kouluja kuvataan adjektiivilla *surkea*. Sanalla viitataan yleisesti johonkin todella huonoon (KS, s.v. *surkea*), joten se ilmentää kirjoittajan voimakasta negatiivista mielipidettä koulujen tilasta. Kirjoittaja nimeää surkeiden koulujen aiheuttajaksi sen, että Helsingin kaupunki on kaavoittanut *vuokraslummeja*. Tämän sanan käyttäminen on mielestäni asenteellista. Liioitteleva ilmaisu viestii kirjoittajan negatiivisesta näkemystä vuokra-asumisesta ja vähävaraisista perheistä.

Myös esimerkissä 37 kirjoittaja ilmaisee mielipiteensä hyvin voimakkaasti. Verbirakenne *ei ole tulemista* on sävyllään tiukka ja ehdoton. S2-taustaisista oppilaista kirjoittaja käyttää nimitystä *apinat*, joskin sana on ilmaistu viestissä eri tavalla. Nimitys on vahvasti rasistinen, sillä etenkin afrikkalaistaustaisia ihmisiä on verrattu apinoihin toiseuttamisen keinona ja tällä tavoin epäinhimillistetty jo vuosisatojen ajan (Hund–Mills, 2016). Kirjoittajan suhtautuminen ulkomaalaistaustaisiin oppilaisiin näyttäytyy siis voimakkaan negatiivisena ja jopa halveksuvana.

Kärkästä ja aineiston mahdollisesti värikkäintä kieltä käytetään kuitenkin sellaisissa viesteissä, missä ei keskustella varsinaisen omakohtaisesti kokemuksista. Näissä viesteissä kirjoitetaan enemmänkin maahanmuutosta tai siihen liittyvästä politiikasta yleisesti ja sen mahdollisista vaikutuksista myös kouluun. Mielipiteitä ilmaistaan vahvoilla kielellisillä tavoilla.

- (38) Ensiksi suvaitsevaisiksi itseään tituleeraavat aiheuttavat tämän kehityksen. Sitten kun homma on mennyt täydellisesti vituiksi, niin nyt he haluavat pistää kaikki kärsimään omista tuotoksistaan. On heillä kyllä pokkaa. Nauttikaapa nyt ihan itse sydämenne kyllyydestä "rikkaudestanne".

Esimerkissä 38 kirjoitetaan voimakassanisesti, että homma on *mennyt täydellisesti vituiksi*. *Mennä vituiksi* on vahvasti kirjoittajan mielipidettä kuvaava idiomi, jota vahvistetaan lisäksi adverbilla täydellisesti. Myös tässä viestissä käytetään kuvaavaa verbiä *kärsiä*, joka esiintyy aineistossani useasti. Viesti päätetään sarkastissävyyiseen toivotukseen niille, jotka ovat kirjoittajan näkemyksen mukaan tilanteen aiheuttaneet. Positiivisesti monikulttuurisuuteen suhtautuvat kuvaavat sitä useasti yleisessä keskustelussa rikkaudeksi nähdäkseni jopa kollokoivaan tapaan. Sanan sijoittaminen lainausmerkkien sisään osoittaa kirjoittajan mahdollisesti hyvinkin päinvastaista mielipidettä ja sarkastista suhtautumistapaa.

- (39) – – Nyt ne sossut ja vassut hemmetti pois hallituksesta sotkemasta ja tasapäistämistä kaikkea. Mitään muuta ole saaneet aikaiseksi kuin surkeutta ja toivottomuutta tasapuolisesti.

Esimerkin 39 kirjoittaja ilmaisee vahvoja mielipiteitään maahanmuuttopolitiikkaan liittyen, ja viestissä käytetään esimerkiksi affektisuutta ilmaisevaa voimasanaa *hemmetti*. Viestissä myös halutaan *sossut ja vassut* pois hallituksesta. Nämä vasemmistopoliittisiin puolueisiin viittaavat nimitykset ovat nähdäkseni slangijohdoksia puolueiden nimistä, eli Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue ja Vasemmistoliitto. Slangijohdos muuttaa kantasanaansa tyyllillisesti, ja sillä voi olla myös affektisia merkityksiä (VISK § 214). Tämän viestin kontekstissa nimitys on vähättelevä, mahdollisesti jopa vihamielinen. Puolueiden aikaansaannoksiksi kirjoittaja nimeää *surkeuden* ja *toivottomuuden*, jotka ovat hyvin vahvamerkityksisiä ja kirjoittajan mielenmaisemaa kuvaavia ilmauksia.

- (40) Helsingissä on 100000 venäjää puhuvaa, tuskin niistä eroon pääsee missään koulussa. Nyt tuli vielä nää ukrainalaiset..

Esimerkissä 40 venäjää puhuvat helsinkiläiset nähdään ongelmana, josta haluttaisiin *päästä eroon*. Myös tässä viestissä käytetään *ne*-pronominia toiseuttavassa merkityksessä viittaamaan venäjänkielisiin, ja myös ukrainalaisista pakolaisista käytetään pronominia *nämä*. Tällaiset toiseuttavat sanavalinnat ovatkin tämän diskurssin puitteissa aineistossani usein esiintyviä. Vieraskieliset ja maahanmuuttajataustaiset nähdään useiden viestien perusteella selvästi suomalaistaustaisista eroavina ja mahdollisesti vähäpätöisempinä.

4 Tulokset

Tässä luvussa käyn läpi tutkimukseni tuloksia ja teen päätelmiä niiden pohjalta. Alaluvussa 4.1 teen yhteenvedon analyysini tuloksista ja käsittelen sitä, miten aineistosta tehty analyysi vastaa esittämiini tutkimuskysymyksiin ja hypoteeseihin. Luvussa 4.2 tarkastelen sitä, ovatko tulokset linjassa aiemman verkkokeskustelusta tehdyn tutkimuksen kanssa ja analysoin tuloksia ja niiden merkitystä.

4.1 Yhteenveto tuloksista

Jaoin aineistoni kolmeen laajempaan diskurssiin, joiden tulokset käyn tässä alaluvussa yksitellen läpi. Poliittiseen diskurssiin sisältyi muita vähemmän viestejä, joten sitä käsittelen sellaisenaan myös tässä. Muut diskurssit jakautuivat kuitenkin vielä rajatumpiin diskursseihin, joiden tulokset myös eroavat toisistaan.

Poliittisen diskurssin puitteissa koulushoppailu näyttäytyy ei-toivottuna ilmiönä, johon vanhemmat kuitenkin joutuvat ikään kuin pakon edessä turvautumaan. Viestien kielen perusteella etenkin Helsinki ja pääkaupunkiseutu nähdään poliittisesti ongelmallisena ympäristönä, kun taas pienempien kaupunkien tilannetta kuvataan positiivisemmin sanankääntein. Helsingin poliittista ilmapiiriä kuvataan viesteissä kielteiseen sävyyn, mikä selittää osaltaan sitä, että koulushoppailuun tai pienemmälle paikkakunnalle koulun perässä muuttamiseen suhtaudutaan ymmärtävästi.

Koulushoppailu liitetään myös vahvasti yleisesti yhteiskunnan segregatioon ja kasvaviin luokkaeroihin, joiden nähdään vaikuttavan siihen, kenellä on mahdollisuus koulushoppailla ja kenellä taas ei. Viestien kielen perusteella vanhemmat ovat tietoisia luokkajaosta ja toiseen luokkaan kuuluvia kuvaillaan negatiivisin sanoin ja heitä halutaan jopa välttää, mikä sekin selittää osaltaan sitä, että koulushoppailu nähdään hyväksyttävänä vaihtoehtona.

Koulutusdiskurssin sisällä käytetty kieli on pääosin asiallista ja neutraalia. Tarkemmin kouluympäristöön liittyvän diskurssin puitteissa kieli eri viestien välillä ei merkittävästi eroa toisistaan. Samoin kuin poliittisessa diskurssissa, myös tämän diskurssin kohdalla aiheeseen positiivisesti suhtautuvien kirjoittajien kieli on hieman maltillisempaa kuin kritisoiivissa viesteissä. Viestien kieli on neutraaliudesta huolimatta kuvailevaa ja adjektiivien käyttö on runsasta. Kouluympäristö nähdään valtaosassa viestejä jollain tavalla ongelmallisena, mikä

vaikuttaa oleellisesti myös lasten hyvinvointiin. Viesteissä nostetaan esiin turvallisuuden tärkeys lapsen kouluympäristössä ja perustellaan näin koulushoppailua.

Opetuksen laatua koskevat viestit ovat aineistoni kontekstissa jopa poikkeuksellisen neutraalisävyisiä. Kirjoittavat vaikuttavat ymmärtäväsiltä opettajia kohtaan ja kritiikki kohdistuu selvästi laajemmin opetukseen tarjottuihin resursseihin. Resursseja kritisoivat viestit ovatkin selvästi kielellisesti värikkäämpiä ja tiukkasanaisempia kuin opettajiin kohdistuvat viestit. Opettajat saatetaan nähdä oppilaiden tavoin resurssien puutteesta ja ongelmallisesti kouluympäristöstä kärsijöinä.

Painotetun opetuksen diskurssiin lukeutuvissa viesteissä suhtautuminen painotuskouluihin on valtaosin positiivista. Viesteissä esiintyy paljon vertailua lähikouluihin, jotka nähdään selvästi huonompana vaihtoehtona. Painotettua opetusta kuvataan huomattavasti positiivisemmin sanankääntein, mikä saa koulushoppailun vaikuttamaan oikeutetulta.

Monikulttuurisuusdiskurssin viestien kieli eroaa merkittävästi muusta aineistostani. Niissä viesteissä, joissa monikulttuurisuus nähdään mahdollisuutena, käytetty kieli säilyy melko maltillisena, vaikka kirjoittaja ilmaisisi vahvojakin mielipiteitä. Myönteisestä suhtautumisesta huolimatta viesteissä esiintyy joitakin toiseuttavia sanavalintoja monikulttuurisia oppilaita kohtaan, mikä voi kertoa kirjoittajien piilevistä asenteista. Tämän diskurssin puitteissa koulushoppailuun suhtaudutaan pääosin kielteisesti ja tämä heijastuu myös käytettyyn kieleen.

Monikulttuurisuus uhkana -diskurssi on kaikista käsittelemistäni diskursseista poikkeavin. Viestien kieli on pääosin todella voimakassävyistä, joskin myös varovaisempaa kielenkäyttöä esiintyy osassa viestejä. Suuressa osassa viesteistä on kuitenkin käytetty hyvin värikästä ja paikoin myös halventavaa kieltä ja sanastoa. Monikulttuurisuus rikkautena -diskurssissa esiintyvään alitajuiseen toiseuttamiseen verrattuna tässä diskurssissa toiseuttavat sanavalinnat vaikuttavat tietoisemmilta keinoilta tehdä pesäeroa ilmeisesti suomalaistaustaisten kirjoittajien ja maahanmuuttajataustaisten lasten välille. Tällaisella kielenkäytöllä on vahvistettu kirjoittajien vahvoja mielipiteitä siitä, että koulushoppailu on oikeutettua monikulttuurisen oppilasaineuksen takia.

Tutkielman alussa esittämäni hypoteesin pohjalla oli oletus siitä, että kirjoittajien mahdollisesti voimakkaat tunteet aiheetta kohtaan vaikuttavat myös kielellisiin valintoihin ja koulushoppailua tehdään oikeutetuksi kuvaamalla lasten kouluympäristöä värikkäin

sanankääntein. Oletin maltillisemmän suhtautumisen näyttäytyvän myös kielellisenä neutraaliutena. Aineistoni perusteella hypoteesi toteutui: viestit, joissa esitetty mielipide on painokkaampi, on kielellisesti erottuvia. Niissä käytetty kieli on voimakkaampaa ja affektiivisempaa kuin niissä viesteissä, joiden kirjoittajan mielipide ei ole yhtä vahva ja omat ajatukset tuodaan esiin modaalisesti epävarmimmalla tavalla.

4.2 Päätelmät

Tutkimuksen tuloksiin vaikuttaa varmasti aineistoni konteksti. Internet keskusteluympäristönä liittyy oleellisesti myös käytettyyn kieleen. Luvussa 2.2 esittelin digitaalisen kielen ja verkkokeskustelun piirteitä, ja nämä piirteet ovat aineistossani nähtävissä esimerkiksi puhekielisyys kauden kautta. Vaikka puhekielisyyttä jonkin verran aineistossa esiintyykin, suuri osa viesteistä on myös asiallisella yleiskielellä kirjoitettuja. Kuten luvussa 2.2.1 mainitsinkin, Androutsopoulos (2006, 425) kertoo puhekielisyys kauden olevan yleisempää nuoremmilla verkon käyttäjillä. Yleiskielisyys kauden esiintyminen aineistossa on siis linjassa sen oletuksen kanssa, että Vauva.fi-sivuston käyttäjäkunnan katsotaan olevan selkeästi aikuisiässä olevat ihmiset.

Internetyhteisöissä voi helposti tapahtua kuplautumista, ja siitä taas saattaa seurata mielipiteiden radikalisoitumista (Reagle 2015, 94–95), mikä näkyy aineistossani etenkin monikulttuurisuusdiskurssissa käytetyn kielen kohdalla. Diskurssin viestit ovat vahvasti vuorovaikutuksellisia käyttäjien välillä. Pidänkin siksi mahdollisena, että muihin keskustelijoihin syntyvä kontakti tai jopa yhteisöllisyyden tunne on voinut saada kirjoittajat ilmaisemaan mielipiteensä voimakkaitakin kielellisiä keinoja käyttäen. Voi olla, että jos yleinen suhtautuminen keskustelussa monikulttuurisuuteen olisi ollut pääosin myönteistä, kirjoittajat eivät olisi tuoneet vastakkaisia mielipiteitään ilmi yhtä vahvasti.

Sivusto, jolta aineisto on kerätty, vaikuttaa myös tuloksiin. Tiukka moderointi ja epäasiallisen kielen kieltävät säännöt saattavat liittyä olennaisesti esimerkiksi siihen, että viestien kieli on valtaosin melko asiallista. Epäasialliset viestit poistetaan tai kirjoittaja voi säännöistä tietoisena käyttää kiertoilmauksia, mikä näyttäytyy myös keräämässäni aineistossa. Tästä syystä johtuen joidenkin viestien kieli onkin melko kiertelevää ja tulkinnanvaraista, mikä hankaloittaa myös päätelmien tekemistä.

Toisaalta viestien anonyymiys voi antaa rohkeutta ilmaista mielipiteensä suoralla tavalla. Kieli voisi siis olla erilaista, mikäli kirjoittajat esiintyisivät omalla nimellään. Kuitenkaan esimerkiksi juuri anonymiteetin vaikutusta viestien sisältöön on mahdotonta arvioida, mutta seikka on silti hyödyksi ottaa huomioon.

Joltain toiselta sivustolta eri sääntöineen kerätty aineisto saattaisi siis näyttää hyvin erilaiselta. Vauva.fi on omanlaisensa diskurssiyhteisö, jossa on myös melko vakiintuneet tavat käyttää kieltä. Oman kokemukseni mukaan viestien kieli on tyyllillisesti suurilta osin linjassa sivuston muiden keskusteluketjujen kanssa. Valitsin Vauva.fi-sivuston siksi, että koen sen oletetun käyttäjäkunnan vastaavan parhaiten juuri tämän, lasten kouluelämään liittyvän tutkimuksen tarpeisiin.

Yhteenvedon esitän, että aineistoni perusteella koulushoppailu näyttää vanhemmille pääosin oikeutettuna. Lähikouluja ja niiden ongelmia kuvataan viesteissä hyvin eri tavoin kuin niiden vastinpariksi tässä keskustelussa asetettua painotettua opetusta. Lähikouluja kuvataan runsailla negatiivisilla ilmauksilla, kun taas painotettu opetus esitetään toivottuna vaihtoehtona ja sitä kuvataan myönteisin sanavalinnoin. Koulushoppailua myös kritisoidaan viesteissä, mutta vähissä määrin verrattuna myönteiseen suhtautumistapaan. Monet viestit heijastavat kirjoittajien näkemyksiä kasvavista luokkaeroista ja ylipäätään yhteiskunnan kahtiajakautumisesta. Viesteissä tuotetaan sosiaalisia rajoja eri ihmisryhmien välille muun muassa pronomiivalinnoilla, kuten esimerkiksi *me* vs. *he* tai jopa *ne*. Tämänkaltaiset kielelliset valinnat osaltaan kertovat yhteiskunnan ja ihmisten eriytymisestä, ja osaltaan myös ylläpitävät ja jopa tuottavat sitä. Näin ollen koulushoppailua koskeva keskustelu ei ole kyse pelkästään yksilön kouluvalinnoista, vaan laajemmasta yhteiskunnallisesta jakautumisesta, jota aineistossani kielellisesti rakennetaan.

Lähteet

Aineslähteet

Vauva.fi 2023. *Koulukapina kytee Helsingissä - Vanhemmat valmiita muuttamaan muualle*. Aloitustiedote ja siihen liittyvät kommentit aikaväliltä 16.2.2023–17.2.2023. [Viitattu 15.12.2025.] Saatavissa: <https://www.vauva.fi/keskustelu/5008412/koulukapina-kytee-helsingissa-vanhemmat-valmiita-muuttamaan-muualle?page=0>

Muut lähteet

- Androustopoulos, Jannis 2006. Introduction: Sociolinguistics and computer-mediated communication. *Journal of sociolinguistics*, 2006, Vol.10 (4), s. 419-438. Blackwell Publishing Ltd, Oxford.
- Blommaert, Jan 2005. *Discourse: A Critical Introduction*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Crystal, David 2001. *Language and the Internet*. Cambridge University Press, Cambridge.
— 2011. *Internet Linguistics: A Student Guide*. Routledge, Lontoo.
- Dervin, Fred 2015. Discourses of othering. *The International Encyclopedia of Language and Social Interaction*. Toim. Fred Dervin, Cornelia Ilie, Todd Sandel ja Karen Tracy. John Wiley & Sons, Inc, New York. [Verkkoversio.] Saatavissa: <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1002/9781118611463.wbielsi027>
- Helasvuo, Marja-Liisa – Johansson, Marjut – Tanskanen, Sanna-Kaisa 2014. *Kieli verkossa: näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Helsingin kaupunki. Oppimisen tuki. [Verkkojulkaisu. Viitattu 7.4.2026] Saatavissa: <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/perusopetus/tukea-oppimiseen-ja-hyvintointiin/oppimisen-tuki>
- Herring, Susan C. 2004. Computer-mediated discourse analysis: an approach to researching online communities. *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning*, s. 338–376. Toim. Sasha A. Barab, Rob Kling ja James H. Gray. Cambridge University Press, Cambridge.
- Hund, Wulf D. – Mills, Charles W. 2016. Comparing black people to monkeys has a long, dark simian history. *The Conversation*. [Verkkojulkaisu. Viitattu 11.4.2026.] Saatavissa: <https://theconversation.com/comparing-black-people-to-monkeys-has-a-long-dark-simian-history-55102>

- Jokinen, Arja – Juhila, Kirsi – Suoninen, Eero 2016. Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. *Diskurssianalyysi: teorian, peruskäsitteet ja käyttö*, s. 25–50. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere.
- Kielitoimiston ohjepankki. Lainausmerkit tyyliä osoittamassa. [Verkkajulkaisu.] Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. [Viitattu 7.2.2026.] Saatavissa: <https://kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/lainausmerkit-tyylyä-osoittamassa/>.
- KS = Kielitoimiston sanakirja 2024. [Verkkajulkaisu.] Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. [Viitattu 6.2.2026.] Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi>. URN:NBN:fi:kotus-201433. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 19.3.2024
- Kosonen, Miia – Laaksonen, Salla-Maaria – Rydenfeld, Henrik – Terkamo-Moisio, Anja 2018. Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & viestintä* 41 (1), 117–124.
- Kuntaliitto 2024. Etsimme ratkaisuja koulusegregaatioon. [Verkkajulkaisu. Viitattu 27.12.2025.] Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2024/etsimme-ratkaisuja-koulusegregaatioon>
- Laaksonen, Salla-Maaria – Matikainen, Janne – Tikka, Minttu 2013. Tutkimusotteita verkosta. *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*, 9–35. Toim. Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen ja Minttu Tikka. Vastapaino, Tampere.
- Lillqvist, Ella – Pälli, Pekka 2020. Diskurssianalyysi. *Kielentutkimuksen menetelmiä*. 374–411. Toim. Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Milla Luodonpää-Manni, Matti Miestamo, Urpo Nikanne, Kaius Sinnemäki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Luodonpää-Manni, Milla – Hamunen, Markus – Konstenius, Reetta 2020. Tutkimuksen käytäntö. *Kielentutkimuksen menetelmiä*, s. 1–37. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere.
- Mäntynen, Anne – Pietikäinen, Sari 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino, Tampere.
- Niemelä, Pirita 2019. *Opettajat eivät veny eivätkä riitä: Keskustelua integraatiosta Opettaja-lehdessä vuosina 1977-2017*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -työ. Turun yliopisto. Turku. URN: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201901172452>.
- Paltridge, Brian 2012. *Discourse Analysis. An Introduction*. Continuum, Lontoo.
- Polso, Anna-Rosa 2019. Ollaan huolissaan koska brexit: kiinnostavia kielenpiirteitä yleiskielen seurantatalkoissa. *Kielikello* 2/2019. [Verkkajulkaisu. Viitattu 27.3.2026.]

- Saatavissa: <https://kielikello.fi/olla-huolissaan-koska-brex-it-kiinnostavia-kielenpiirteita-yleiskielen-seurantatalkoissa/>
- Punntila, Matti 1990. Hyperhyvää vai huippuhuonoa? Tarpeellisista ja tarpeettomista vahvistussanoista. Kielikello 1/1990. [Verkkajulkaisu. Viitattu 7.4.2026]. Saatavissa: <https://kielikello.fi/hyperhyvaa-vai-huippuhuonoa-tarpeellisista-ja-tarpeettomista-vahvistussanoista/>
- Potter, Jonathan – Wetherell, Margaret 1987. *Discourse and Social Psychology. Beyond attitudes and behaviour*. Sage, Lontoo.
- Reagle, Joseph Michael 2015. *Reading the Comments: Likers, Haters, and Manipulators at the Bottom of the Web*. The MIT Press, Cambridge.
- Silverman, David 1985. *Qualitative Methodology and Sociology: Describing the Social World*. Gower, Aldershot.
- Stollznow, Karen 2020. ‘Virtue signalling’, a slur meant to imply moral grandstanding that might not be all bad. The Conversation. [Verkkajulkaisu. Viitattu 10.4.2026.] Saatavissa: <https://theconversation.com/virtue-signalling-a-slur-meant-to-imply-moral-grandstanding-that-might-not-be-all-bad-145546>
- Suominen, Jaakko 2013. Johdanto – Sosiaalisen median aika. *Sosiaalisen median lyhyt historia*, 9–27. Toim. Jaakko Suominen, Sari Östman, Petri Saarikoski ja Riikka Turtiainen. Gaudeamus, Helsinki.
- Takala, Sami 2023. Monet vanhemmat uhkaavat muutolla, jos Helsinki ajaa läpi koulushoppailua estävän suunnitelmansa. Helsingin Sanomat. [Verkkajulkaisu. Viitattu 27.12.2025.] Saatavissa: <https://www.hs.fi/pkseutu/art-2000009397040.html>
- VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004. *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. [Verkkoversio. Viitattu 19.3.2026.] Saatavissa: <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>